

АНОТАЦІЇ

Амоша О. І., Нікіфорова В. А. *Місце та роль металургії України на глобальному металоринку у 2013-2018 рр.* – С. 27.

У статті досліджено динаміку місця і ролі української металургії на глобальному металоринку у 2013-2018 рр. Визначено, що на тлі появи нових країн-лідерів з металовиробництва, загальної несприятливої кон'юнктури на світовому металоринку та військових дій на Донбасі спостерігалось скорочення виплавки сталі, споживання, експорту й імпорту металопродукції в Україні. Виявлено, що сортамент продукції, що випускається та експортується, є неконкурентним. Як результат – подальше зниження частки країни у загальносвітових показниках та зростання залежності вітчизняної металургії від глобальної кон'юнктури.

Ключові слова: металургійна промисловість, глобальний металоринок, виробництво, споживання, сортамент, експорт-імпорт металопродукції, місце і роль України.

Антонюк В. П. *Здоров'я в системі чинників формування трудового потенціалу України.* – С. 154.

У статті висвітлені соціально-економічні аспекти здоров'я працездатного населення як основи формування трудового потенціалу країни. Здійснено аналіз стану здоров'я працездатного населення, виявлено, що половина працездатних має певні хвороби, а поширеності захворювань зростає. Особлива увага приділена небезпечним умовам праці та виробничому травматизму. Систематизовано ризики для здоров'я зайнятого населення та визначено умови вирішення проблеми поліпшення здоров'я.

Ключові слова: трудовий потенціал, працездатне населення, здоров'я, хвороби, небезпечні умови праці, травматизм.

Борейко В. І. *Як не допустити глибокої рецесії національної економіки.* – С. 6.

В статті розкрито, що світова та національна економіка розвиваються циклічно, тому Україні необхідно завчасно готуватися до фінансово-економічних криз, які є неминучими. Визначено, що нинішня рецесія національної економіки буде посилена проблемами, пов'язаними з поширенням на терени країни коронавірусної хвороби та запровадженням у зв'язку з цим карантину. Запропоновано органам державної влади запровадити комплекс випереджаючих заходів для недопущення повторення кризової ситуації 2008-2009 років. Обґрунтовано, що дії держави щодо зниження податкового і соціального навантаження, збереження робочих місць та залучення нових інвестицій сприятимуть мінімізації наслідків кризи та разом із виваженою фінансовою політикою підприємств дозволять Україні обмежити фінансово-економічні потрясіння та не допустити глибокої рецесії.

Ключові слова: національна економіка, фінансова криза, рецесія, карантин, податкове навантаження, робочі місця, облікова ставка.

Бугайко Д. О., Харазішвілі Ю. М. *Теоретичні засади стратегічного управління безпекою авіаційної галузі у контексті забезпечення сталого розвитку національної економіки.* – С. 166.

Авіаційна галузь є системою відкритого типу, на яку впливає широкий спектр технічних, природних, людських та економічних небезпек. Зі свого боку, вона сама є генератором суттєвих загроз для зовнішнього середовища. Метою статті є визначення теоретичних засад стратегічного управління безпекою авіаційної галузі з метою відпрацювання дієвого інструментарію забезпечення сталого розвитку національної економіки. Безпека авіації є важливою складовою концепції загальної національної безпеки, системи забезпечення особистої безпеки, безпеки суспільства та безпеки на транспорті від зовнішніх та внутрішніх загроз. Для стратегічного управління безпекою авіаційної галузі в умовах сталого розвитку національної економіки розроблено структурно-функціональну схему інтегрованої системи ідентифікації та нейтралізації загроз, упереджувального управління ризиками у вирішенні задач забезпечення безпеки авіації, безпечного з'єднання людей та бізнесу та екологічної безпеки. Для ідентифікації та стратегування рівня безпеки авіаційної галузі, своєчасного виявлення та нейтралізації загроз та управління ризиками обрана найсучасніша методологія ІЕП НАН України, яка базується на прикладній теорії систем, теорії управління, економічній кібернетичі та дозволяє отримати динаміку інтегральних індексів складових безпеки авіаційної галузі, що може слугувати найкращим індикатором ефективності здійснюваних заходів безпеки. Замість класичних методів прогнозування стратегічних сценаріїв розвитку авіаційної галузі, що використовують принцип «минуле визначає майбутнє», пропонується застосовувати адаптивні методи регулювання з теорії управління, що засновані на принципі «майбутнє визначається траєкторією в майбутнє».

Ключові слова: авіаційна галузь, стратегічне управління, безпека польотів, сталий розвиток, національна економіка, загрози, ризики.

Вишневіський О. С. *Національна цифрова платформа: перспективи створення в Україні.* – С. 219.

В останні десятиліття триває поглиблення процесів цифровізації, які значною мірою базуються на розвитку цифрових платформ і розширенні ступеня їх проникнення в соціально-економічну сферу. Хоча особливу роль займають великі цифрові платформи, які іноді об'єднують мільярди користувачів, поки не оформився окремий клас – національні цифрові платформи. Тому метою роботи є обґрунтування перспектив створення національної цифрової платформи в Україні. В рамках дослідження дано визначення національної цифрової платформи. Показано відсутність фундаментальних причин, що перешкоджають її формуванню. У числі основних завдань, вирішення яких забезпечує можливість для створення національної цифрової платформи в Україні, визначені: підключення всього населення до мережі Інтернет; забезпечення всього населення пристроями доступу до мережі Інтернет; забезпечення достатнього рівня цифрової грамотності всього населення країни.

Ключові слова: цифровізація, національна цифрова платформа, Україна.

Гриценко С. І., Волосячик М. П. *Використання інвестиційного маркетингу при формуванні диверсифікованих підприємств ланцюгів постачань у сфері клінічних досліджень в Україні.* – С. 160.

Використання інвестиційного маркетингу при формуванні диверсифікованих підприємств ланцюгів постачань в сфері клінічних досліджень в Україні сприяє вирішенню проблеми залучення капіталу.

Диверсифікований ланцюг постачань дає змогу компенсувати спад збуту на ринку одних лікарських засобів його зростанням на інших. Завдяки цьому диверсифіковані підприємства ланцюгів постачань більш стійкі та конкурентоспроможні, ніж вузькоспеціалізовані. Диверсифіковані ланцюги постачань мають можливість, використовуючи інструменти інвестиційного маркетингу, переливати капітал у найприбутковіші галузі. Використання маркетингових стратегій здатне істотно підвищити ефективність зусиль із залучення капіталу в диверсифіковані ланцюги постачань і забезпечити високе співвідношення прибутковості і ризику для інвесторів і кредиторів.

Метою статті є обґрунтування необхідності впровадження сучасних технологій та інструментів маркетингу та логістики у сферу клінічних досліджень залучення інвестицій та забезпечення необхідного рівня якості й ефективності їх проведення.

У статті запропоновано шляхи підвищення конкурентоспроможності України в дослідженнях та розробках на глобальній фармацевтичній арені. Обґрунтовано використання інвестиційного маркетингу при формуванні диверсифікованих підприємств ланцюгів постачань в сфері клінічних досліджень в Україні. Розкрито можливості розвитку клінічної маркетингової логістики в Україні. Визначено особливості інноваційної діяльності логістичних компаній в медицині, які формують ланцюг постачання. Представлені принципи і фактори ухвалення інвестиційних рішень.

Використання інвестиційного маркетингу при формуванні диверсифікованих підприємств ланцюгів постачань у сфері клінічних досліджень в Україні здатне істотно підвищити ефективність зусиль із залучення капіталу. Інвестиційний маркетинг припускає вимогливий підхід до визначення кращих постачальників капіталу і створення для них стимулу у вигляді високого співвідношення прибутковості і ризику.

Ключові слова: інвестиційний маркетинг, ланцюг постачань, лікарські засоби, клінічні дослідження, диверсифікація.

Гуцалюк О. М. *Розвиток державного регулювання економічних відносин у сфері банкрутства в Україні.* – С. 188.

У статті розглянуто основні етапи становлення інституту банкрутства в Україні як механізму регулювання ринкової економіки, досліджено розвиток державного регулювання економічних відносин у сфері банкрутства в Україні, наявні проблеми та пропозиції щодо їх вирішення. Виокремлено процедуру банкрутства, акцентовано увагу на національні аспекти банкрутства. Визначено проблеми застосування законодавства про банкрутство. Виявлено прогалини у національному законодавстві. Проаналізовано підходи, які були визначені для виокремлення цілей процедури банкрутства і наведено причини банкрутства вітчизняних підприємств.

Україна як держава, метою якої є побудова економіки на ринкових засадах, повинна мати ефективний інститут банкрутства. Завдання такого інституту полягають у відновленні платоспроможності боржника та збереженні господарюючого суб'єкта. Для цього необхідно вдосконалювати нормативно-правовий механізм інституту, який би врахував стан сучасної економіки, рівень суспільного розвитку, історичний уклад життя народу і ставив за мету досягнення не приватного інтересу, а загальної мети – відновлення платоспроможності боржника.

Банкрутство означає ліквідацію, реалізацію майнових активів боржника з метою задоволення вимог кредиторів. Ліквідація – це крайній захід, застосований до боржника в тому випадку, якщо заходи фінансового оздоровлення боржника не принесли позитивного результату. Тобто перед законодавством про банкрутство стоять дві мети: відновлення платоспроможності боржника, а за неможливості такого відновлення – задоволення вимог кредиторів найбільш справедливим чином.

Ключові слова: банкрутство, інститут банкрутства, неплатоспроможність, регулятор, ринкова економіка.

Дейч М. Є. *Децентралізація в Україні: проблеми, шляхи їх вирішення.* – С. 66.

Децентралізація, яка розпочалася у 2014 р., повинна була позитивно вплинути на економічний розвиток країни, відповідні реформи – передбачити перерозподіл повноважень та функцій між центром і місцевими органами влади, зміну адміністративно-територіального устрою. Але не всі питання вирішено, а деякі навіть нечітко регламентовано, тому ця проблема є актуальною, потребує певних досліджень та обумовлює необхідність розробки й впровадження термінових антикризових заходів, у тому числі відповідних пропозицій щодо продовження децентралізації влади з урахуванням світового досвіду.

Є певні проблеми, які гальмують децентралізацію. Зокрема, актуальною залишається кадрова проблема, також вкрай потрібна модернізація промисловості країни в умовах децентралізації влади.

Децентралізація публічного управління залишається актуальною в Європі й до цього часу. Останнім часом в Євросоюзі проводяться реформи, спрямовані на подальший перерозподіл державних повноважень у вже децентралізованих країнах. Європа наразі балансує між децентралізацією і рецентралізацією.

Останніми роками вчені стали приділяти увагу організації публічної влади в країнах Азії, особливо в тих країнах, які продемонстрували успіхи в своєму економічному розвитку. Основний акцент у перебуванні економіки цих країн було зроблено не на децентралізацію влади, а на: індустріалізацію на основі найновіших науково-технічних досягнень з орієнтацією на зовнішній ринок, загальну доступність і високий рівень освіти в країні та максимальне використання іноземного капіталу.

Україні на другому етапі децентралізації потрібно враховувати не тільки досвід Європи, але й країн Азії, також слід визначити оптимальний розподіл повноважень між гілками влади для максимально ефективної роботи органів місцевого самоврядування щодо соціально-економічного розвитку територій. Місцеві та регіональні органи влади мають бути залучені в процес

прийняття рішень як рівноправний партнер для досягнення консенсусу і забезпечення якісного рівня життя їх жителів.

Ключові слова: децентралізація, публічне управління, повноваження, органи місцевого самоврядування

Дятлова В. В., Положенцева К. В. *Зовнішньоекономічна діяльність України: регіональні особливості, тенденції та напрями розвитку.* — С. 73.

У статті науково обґрунтовано сучасні особливості і тенденції у сфері зовнішньоекономічної діяльності економічних регіонів України за основними показниками. Встановлено, що більшість економічних регіонів є експортоорієнтованими. Однак експортний потенціал не реалізується в повному обсязі — на цей час жоден регіон не досяг рівня базисного 2013 року за абсолютним приростом як з експорту, так й імпорту. Проведено аналіз товарної структури експорту та імпорту за міжнародною класифікацією. Доведено, що в експорті більшості регіонів переважають сировинні товари з невеликою доданою вартістю, а також трудомісткі і ресурсомісткі, а в експорті — готові товари. Запропоновано інструменти механізму розвитку економіки для відновлення статусу України як експортоорієнтованої держави.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, регіональні особливості, тенденції з експорту та імпорту, інструменти механізму розвитку економіки.

Жаворонок А. В. *Проблеми вдосконалення механізму банківського кредитування як засобу стимулювання розвитку ринку кредитних послуг в Україні.* — С. 196.

У статті досліджено основи проблеми банківського кредитування. Визначено, що із збільшенням обсягів наданих кредитів зростає й кількість неповернених позичальниками кредитів, що в свою чергу призводить до нестачі грошових ресурсів і, як наслідок, впливає на рівень відсоткових ставок за кредитами. Вказано, що однією з причин підвищення ставок за кредитами є залучення дорогих ресурсів. Запропоновано контролювати ці ризики комерційним банкам України, що дасть змогу забезпечити якість кредитного портфелю. Також суттєвою проблемою у сфері банківського кредитування визначено відсутність законодавчого забезпечення його здійснення.

Ключові слова: кредит, кредитні відносини, кредитна політика, ринок кредитних послуг, банківське кредитування.

Задорожна О. Г. *Методологічні засади управління розробкою стратегії духовно-ноосферо-сталого господарського антикризового розвитку.* — С. 176.

Подолання кризового стану української економіки вимагає кардинальної зміни світорозуміння, коли рефлексія повинна піднятися на вищій щабель осмислення причин того, що відбувається у сфері національного господарства. Сучасні головні концепції господарських перетворень: сталого розвитку і ноосфери, як показав змістовний їх аналіз, висхідно переслідують яскраво виражену технократичність суспільного розвитку. В цих концепціях висхідно не закладено розуміння першочерговості духовної сфери у цілісній життєдіяльності господарюючої особистості. Проте саме духовність визначає статус особистості як

суб'єкта, який є не просто носієм культури, але й ініціатором соціальних новацій, що повинні незмінно ґрунтуватися на системі людських цінностей. Українські вчені стали на поріг розробки нової парадигми — духовно-ноосферо-сталого розвитку, який дозволяє органічно об'єднати сутнісні моменти концепцій ноосфери і сталого розвитку та теорії про трипостасну — духовно-біо-соціальну природу людини. Визначальною фундаментальною засадою такої парадигми є духовно-моральнісні цінності цілісної людської діяльності, а практичне розгортання вказаної природи реалізується шляхом благосної господарської діяльності як цілісної сфери творчо-інноваційного життєствердження органічного об'єднати сутнісні моменти концепцій ноосфери і сталого розвитку та теорії про трипостасну — духовно-біо-соціальну природу людини. Визначальною фундаментальною засадою такої парадигми є духовно-моральнісні цінності цілісної людської діяльності, а практичне розгортання вказаної природи реалізується шляхом благосної господарської діяльності як цілісної сфери творчо-інноваційного життєствердження органічного об'єднати сутнісні моменти концепцій ноосфери і сталого розвитку та теорії про трипостасну — духовно-біо-соціальну природу людини.

Сутність духовно-ноосферо-сталого розвитку можна визначити, виходячи з органічного поєднання та взаємодії трьох основоположних сфер пізнання-господарювання сучасної людини-особистості: духовного світу, світу науки і людського розуму; матеріально-технічного світу забезпечення життєдіяльності суспільства. Енергії духовності пронизують усі три вказані світи, складають певний особливий повсюдний «клей», що пропитує і поєднує ці світи в життєворчуні єдність — господарську дійсність. Національна управлінська стратегія духовно-ноосферо-сталого розвитку виводить на перший план головну господарську функцію держави — неодирижизму, суть якого зводиться до творчо-координуючої діяльності єдиного владно-національного центру в руслі продуктивного впливу на господарські (духовно-соціально-сталі) процеси реформування сучасної цілісної життєдіяльності українського суспільства. Розуміння та усвідомлення неодирижизму як всезагальної ідеальної діяльності по розробці загальної справи національного відродження — духовно-ноосферо-сталого господарської стратегії та організації її реалізації свідчить про те, що саме неодирижизм стає необхідною визначальною ціннісною інтегральною функцією управління сутнісним служінням людині та українському народу.

Ключові слова: сталий розвиток, ноосфера, духовність, особистість, духовно-біо-соціальна природа людини, духовно-моральнісні цінності, духовно-ноосферо-сталий господарський розвиток.

Задорожний Г. В. *Духовно-ноосферо-сталий розвиток як антикризова стратегія національного відродження.* — С. 10.

В останні десятиліття значно розвинувся і негласно діє вірус техносу, який нищить духовність і моральність сучасної одномірної інтелектуально розвинутої людини. Саме цим нищівним вірусом боліє людство, бо він витравляє людяну суть людини, скрізь створює антидуховну атмосферу, спрямовує інтелект на творення антилюдських проєктів. Аналіз концепцій сталого і ноосферного розвитку показав, що вони мають технократичний характер. Усе людство хворе і для його лікування насамперед необхідно повернути людині духовність.

Українське суспільство може розвиватися й мати людяне майбутнє лише тоді, коли воно перестане сповідувати тези минулого, а буде намагатися розробити новий сценарій людяного майбутнього. Для цього потрібно розробити новий дискурс мислення, світорозуміння і розвитку, який не може бути продуктивним

для людини/людства, якщо виходити з пусто-порожнього говоріння про сталий розвиток та мріяти про ноосферу як новий соціально-утопічний проєкт без розуміння того, що людина є перш за все духовною істотою. У новому дискурсі потрібно опиратися на іншу фундаментальну засаду і специфіку, яка б дозволяла технократичний світогляд ввести в русло духовності-людяності. Це дозволяє зробити нова людино-мірна наука, у якій одним із основним принципів стає взаємодія наукового і позанаукового знання, яке дозволяє теоретично розкривати гармонійність у світопізнанні та практично реалізувати цілісну гармонійність господарських людських пере-творень. Без докорінної зміни парадигми цілісного світорозуміння буде лише поглиблюватися глобальна криза, яка уже стала кризою-лабіринтом, бо знайти вихід з цього кризового лабіринту не може за визначенням традиційна механіко-матеріалістична наука з її діалектичним омертвлювальним усе живе методом.

Новою життєстверджувальною стратегією має стати відроджувально-рятівна національна (і глобальна) стратегія духовно-ноосферо-сталого господарського розвитку, головні контури вже представлені в розробках вчених Каразінської міждисциплінарної методологічної школи досліджень господарства. У статті розкрито нові методологічні підходи щодо розробки такої стратегії при широкому використанні методу триалектики.

Ключові слова: стратегія духовно-ноосферо-сталого господарського розвитку, особистість, духовно-біо-соціальна природа людини, сталий розвиток, ноосфера, людяність, триалектика, неодирижизм.

Колосов А. М. *Структурно-економічні аспекти стратегії реінтеграції Донбасу.* – С. 79.

Здійснено спробу представити структуру стратегії реінтеграції Донбасу у вигляді трьох взаємозв'язаних процесів: розвитку підконтрольних територій, урегулювання збройного конфлікту та реінтеграції окремих районів Донецької і Луганської областей. Визначено етапи цих процесів, поєднані між собою логікою політико-дипломатичного врегулювання збройного конфлікту в Донбасі. Запропоновано структурування підконтрольних територій Донбасу на чотири субрегіони, які відрізняються специфікою власних проблем розвитку. Згідно з логічною послідовністю і змістом здійснення етапів кожному з них визначено перелік найгостріших проблем, завдань й результатів з їх вирішення з метою соціально-економічного розвитку й покращення гуманітарного середовища для життя мешканців регіону. Показано принцип утворення варіантів виконання завдань етапів, що мають бути враховані в розробці сценаріїв процесу реінтеграції Донбасу. Прийняття запропонованого підходу розробниками державної Стратегії реінтеграції Донбасу допомогло би визначити завдання з негайних структурно-економічних перетворень, які є актуальними вже впродовж наявного стану збройного конфлікту, а визначені найгостріші вузли структурно-економічних проблем підконтрольної території Донбасу можуть бути використані у якості пропозицій до технічного завдання на розробку державної стратегії економічного відновлення підконтрольних територій і реінтеграції Донбасу в цілому.

Ключові слова: Донбас, збройний конфлікт, підконтрольні території, ОРДЛО, реінтеграція, стратегія, економічні аспекти.

Ліщинський І. О. *Роль міст у політиці територіального згуртування в ЄС.* – С. 46.

У статті проведено аналіз основних інструментів забезпечення кооперованого функціонування міст та прилеглих районів у контексті імплементації політики територіальної когезії в Європейському Союзі. Відмічено, що політика територіальної когезії резонує насамперед із практичним втіленням концепції «функціональних міських зон». Сьогодні такі функціональні міські зони часто переростають національні кордони, що породжує необхідність втілення транскордонного адміністрування. Крім того, значна увага приділена впровадженню Інтегрованих стратегій сталого розвитку, які почали втілюватись на пан'європейському рівні в рамках Політики когезії на 2014-2020 рр. як складової загальної трансформації політичної ідеології і практики на користь застосування місцевого підходу.

Зазначено, що «Міський порядок денний ЄС» був запущений у 2016 р. з метою досягнення містами «кращого регулювання», «кращого фінансування» і «кращих знань», а також для досягнення відповідності Цілям сталого розвитку ООН до 2030 р., зокрема в напрямку інклюзивності, безпеки, відновлення і сталого розвитку міст. У той же час відмічено, що пріоритети, теми і міждисциплінарні аспекти Міського порядку денного ЄС розроблялись із врахуванням пріоритетів Стратегії ЄС 2020 заради розумного, сталого та інклюзивного зростання.

Ключові слова: міський розвиток, політика територіальної згуртованості (когезії), місцевий підхід, функціональні міські зони, транскордонні міські зони, Інтегровані стратегії сталого розвитку, регіональна політика, Міський порядок денний ЄС.

Ляшенко В. І., Петрова І. П. *Стратегування в системі державного управління: виклики сьогодення та науково-експертні платформи.* – С. 86.

Обґрунтовано пропозиції щодо посилення ролі стратегування регіонального та територіального розвитку на загальнонаціональному рівні, на рівні регіону й громади в умовах глобалізації та європейської інтеграції. Проаналізовано систему управління новою державною регіональною політикою. Виявлено, що процес стратегування є багатомірним та багатовимірним, а також потребує формування відповідного вертикального та горизонтального рівнів у якості самостійної владно-управлінської гілки. Запропоновано сформувати науково-експертні платформи стратегування як мережеву структуру за участю владно-управлінських, бізнес-структур та експертного співтовариства від національного до місцевого рівнів. Розглянуто науково-експертні платформи стратегування в системі стратегічного планування соціально-економічним розвитком країни, макрорегіону, області, міста, району та об'єднаних територіальних громад. Для формування ефективних інститутів розвитку і моніторингу їх функціонування пропонується сформувати Корпорації випереджаючого розвитку макрорегіонів (економічних районів), Корпорації випереджаючого розвитку областей, Корпорації випереджаючого розвитку міста та об'єднаних територіальних громад.

Виявлено, що для довгострокового горизонту прогнозування та планування доцільно спиратися на циклічну теорію «довгих хвиль» М.Д. Кондратьєва (25-30 років, це 1/2 довгої хвилі Кондратьєва). Директива тривалого горизонту планування на 25-30 років вимагає доповнення середньостроковими (5-7 років) та короткостроковими (2-3 роки) інструментами планування. На всіх рівнях доцільно розробляти короткострокові з визначеними конкретними джерелами фінансування заходів програми для вирішення найбільш комплексних проблем розвитку регіонів. Основою короткострокових програм повинні стати проекти на засадах міжнародно-публічно-приватного партнерства. Зазначено, що реалізація конкретних заходів слід здійснювати на основі програмно-проектного підходу.

Ключові слова: стратегування, стратег, державне управління, науково-експертні платформи, стратегічне планування, міжнародно-публічно-приватне партнерство, корпорації випереджаючого розвитку.

Міхно І. С., Коваль В. В., Наволокіна А. С. *Управління ризиками соціальної безпеки як фактору сталого розвитку економіки промисловості.* — С. 148.

Сучасні умови нестабільності та необхідність постійного коригування стратегій економічного розвитку стали причиною збільшення вірогідності настання не прогнозованих результатів, які можуть негативно вплинути на діяльність підприємства. У зв'язку з цим виникають ситуації, що можуть стати причиною втрат та створення непередбачених небезпек. Соціальна сфера, що складає трудовий потенціал країни, є однією з найменш захищених та схильний до ризику. Діяльність із забезпечення соціальної безпеки є елементом складної системи — державної політики в цілому і такого її сегменту, як забезпечення національної безпеки, що передбачає вироблення заходів і здійснення дій, спрямованих на забезпечення і захист прав особистості, а також соціальних груп. У статті проаналізовано можливі ризики у галузі важкої промисловості, які можуть порушувати соціальну безпеку, надано рекомендації, наведено кількісні методи розрахунку ризиків. Розглянуто сучасні проблеми в промисловості (низька мобільність та велика ціна зміни технологій) та вплив зовнішніх і внутрішніх факторів, що збільшують вірогідність настання негативних та аварійних ситуацій, на результативні економічні показники. Проаналізовано сучасний стан соціальної безпеки в Україні та визначено стимули для розвитку та впровадження більш безпечних технологічних систем і зменшення ризиків у галузі промисловості.

Розкрито, що залучення інвестицій у галузь сприятиме збільшенню товарного ряду, покращенню якості продукції та умов праці, прозоре використання коштів може значно зменшити ризики через зміну технологій та здешевлення продукції, що виготовляється, а збільшення заробітної плати та соціальних гарантій позитивно відобразиться на збереженні трудового потенціалу країни.

Ключові слова: ризик-менеджмент, ризик, трудовий потенціал, соціальна безпека, економіка промисловості.

Осадча Н. В., Дзюба С. В., Лашин П. М. *Експортний потенціал Дніпропетровської області: пріоритети розвитку (на прикладі країн Азії).* — С. 36.

У статті проаналізовано інструменти диверсифікації ринків. Досліджено ситуації стану розвитку експортної діяльності України в умовах пандемії. В дослідженні визначено основні загрози зовнішньоекономічної діяльності.

Обґрунтовано необхідність створення механізму диверсифікації експортного потенціалу Дніпропетровської області в умовах економічної та політичної кризи України. У статті проаналізовані проблеми та перспективи розвитку експортного потенціалу Дніпропетровської області. Серед головних тенденцій експортної діяльності області — збільшення ролі країн Європи як торговельного партнера, що серед інших причин відбулося завдяки Угоді про Асоціацію з ЄС та диверсифікації джерел постачання енергії. Проблемним аспектом просування експорту є відсутність у підприємців знання правил та умов СОТ.

Досліджено тенденції експорту Дніпропетровської області під час пандемії та можливості зменшення впливу Росії, співпраці з Китаєм.

В Україні відсутній законодавчо обґрунтований механізм взаємодії держави та галузевих громадських організацій. Певні намагання держави побудувати механізм діалогу влади та бізнесу не є послідовними. Для просування цих процесів потрібні були структури, які могли б чітко сформулювати органам влади свої актуальні вимоги і відстоювати інтереси своїх галузей усіма конституційно можливими засобами, тобто могли позиціонувати себе й захищати свої інтереси в державних органах виконавчої влади.

Досліджено можливість диверсифікації ринків та активізації просування товарів на ринки Азії.

Ключові слова: експортний потенціал, експорт, імпорт, країни Азії, експортний клімат, програма дій.

Падерін І. Д., Жадько К. С., Горященко Ю. Г. *Економіка інвестиційних процесів на підприємстві.* — С. 192.

У статті доведено, що для України пріоритетом мають стати інвестиції у розвиток високотехнологічних та наукоємних виробництв. Наголошено, що в умовах сталого розвитку варто зважати на якість інвестицій не лише як на показник, що характеризує ступінь прибутковості капіталовкладення в конкретний інвестиційний сегмент і об'єкт, а й такий, що характеризує ступінь соціальної та екологічної ефективності. Проаналізовано загальну динаміку обсягу інвестицій у промисловість у 2010-2018 рр. Виявлено чітку тенденцію до зростання обсягу інвестицій у промисловість у вартісних показниках за аналізований період за всіма видами промислової діяльності: добувній промисловості і розроблення кар'єрів, переробній промисловості, постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря та водопостачання. Наведено конкретні приклади освоєння ефективних капітальних інвестицій на прикладі ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», металургійного комбінату «Азовсталь» Групи Метінвест, індустріального парку «Innovation Forpost».

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний процес, промислові підприємства, капітальні вкладення, якість інвестицій.

Петрушенко М. М. *Еволюція інноваційної моделі Quintuple Helix на прикладі промислових і природних парків України.* — С. 109.

Сталий розвиток неможливий без постійного вдосконалення економічної, соціальної та екологічної

діяльності на основі моделювання інновацій. Мета статті полягає в обґрунтуванні економіко-екологічної інноваційної діяльності промислових і природних парків на основі Helix-моделювання в його еволюційному контексті. В рамках запропонованого концептуального підходу розкрито роль регулювання в моделюванні інноваційної діяльності в контексті сталого розвитку: на практиці основна роль – за ринковою саморегуляцією; поєднання державного, ринкового та соціального регулювання є запорукою формування дієвої політики щодо реалізації Цілей сталого розвитку, а саме через: формування рамок і мінімально необхідний контроль за дотриманням правил поведінки на ринку інноваційних товарів і послуг. Особливу увагу приділено проєкції Helix-моделювання в площину діяльності парків в його еволюційному контексті: Triplex Helix → Quadruple Helix → Quintuple Helix. Еволюція Helix-моделювання може відбуватися в зворотному напрямі: з одного боку, доцільно поєднувати досвід природокористування (при розвитку екологічної діяльності індустріальних парків), а з іншого – залучати інвестиції в економіку природокористування (при розвитку економічних напрямів діяльності природних парків) у рамках реалізації Цілей сталого розвитку 2030; із визначенням довгострокових проблем природокористування та охорони довкілля в їх інституційному та стратегічному контексті. Поділ на еволюційні етапи є умовним у тому сенсі, що можна провести паралелі між еволюцією концептуальної моделі інноваційної діяльності та становленням концепції сталого розвитку; Helix-модель аналітично супроводжує хід сталого розвитку. Спільним при формуванні економіко-екологічних інновацій у діяльності парків, передусім, експірієнс- та велнес-туризму, визначено інклюзивний підхід.

Ключові слова: Helix модель, регулювання, економіко-екологічна інновація, рекреація, туризм.

Підоричева І. Ю. *Інноваційна екосистема Придніпровського економічного району: актори, їх якість та повнота.* – С. 116.

В останні роки інтерес науковців до концепції інноваційної екосистеми значно підвищився: процеси формування інноваційних екосистем досліджуються на різних рівнях – від віртуального до глобального. Дана робота присвячена проблематиці формування інноваційних екосистем на рівні регіонів як найбільш сприятливого для здійснення інновацій.

Серед науковців немає згоди щодо того, які структурні елементи і відносини є найважливішими в інноваційних екосистемах, і яким має бути їх склад. Традиційно учасників екосистеми розділяють за моделями потрійної або чотирьохланкової спіралі, роблячи акцент на інституційних секторах, а не на функціях і ролях учасників. Запропоновано розширити перелік акторів (діючих осіб, структурних елементів) інноваційної екосистеми й об'єднати їх у шість секторів, залежно від виконуваних ними функцій і ролей: підприємницький, державний, науково-освітній, фінансового забезпечення, інфраструктурної підтримки, громадських об'єднань.

Відповідно до цього підходу, здійснено аналіз стану регіональних інноваційних екосистем в областях Придніпровського економічного району за всіма секторами акторів на предмет їх повноти та якості для

забезпечення цілісності та дієвості екосистем. На підставі аналізу виявлено, що найрозвинутішими секторами акторів є підприємницький та науково-освітній, але з поправкою на нерівномірність їх розосередження по областях району, структурну розбалансованість промислового комплексу та поступове виснаження кадрового потенціалу наукової сфери. Обґрунтовано, що ці вузькі місця не зменшують внутрішніх резервів областей для підвищення інноваційності та конкурентоспроможності регіональної економіки. Така перспективна можливість залежить від акторів державного сектору, секторів фінансового забезпечення та інфраструктурної підтримки інновацій. Поки що вони є найбільш критичними як за кількістю, так і за якістю акторів.

Зроблено акцент на винятковій ролі держави у розвитку інноваційних екосистем, яка має полягати у створенні (сприянні створенню) відсутніх акторів, підвищенні якості діючих та формуванні умов (макроекономічних, інституційних, технологічних), які підтримуватимуть кожну складову екосистеми, стимулюючи їх взаємне підсилення та співпрацю. Підкреслено, що українській державі потрібно розвивати інклюзивні інститути, імплементуючи формат інклюзивної інноваційної політики, змінюючи культуру відносин між владою і громадськістю, закладаючи в їх основу принципи відкритості, довіри і партнерства.

Ключові слова: інноваційна екосистема, актори екосистеми, регіон, інклюзивні інститути, інклюзивна інноваційна політика.

Попко О. В. *Методичні підходи до оцінювання рівня конкуренції на ринку молока та молочної продукції України.* – С. 183.

Конкуренція на ринку молочної продукції є важливою передумовою його існування та розвитку, змушуючи операторів ринку впроваджувати більш ефективні способи виробництва, пропонувати нові концепції та цінові пропозиції, започатковувати роботу в нових сегментах. Оскільки основними виробниками молока в Україні стають сільськогосподарські підприємства, вкрай важливим є правильне формування ринку молочної продукції в Україні, однією з головних умов формування якого є високий рівень конкуренції між виробниками. Існування ефективної конкуренції, яка урівноважує інтереси суб'єктів ринкових відносин, стимулює впровадження нововведень та змагання в усіх сферах діяльності, є однією з основних умов розвитку економіки України. Така конкуренція відкриває нові можливості вдосконалення виробництва, формує оптимальну структуру ринкового попиту і пропозиції, сприяє оптимізації витрат виробництва.

Метою статті є оцінювання рівня монополізації та конкуренції на ринку молока та молочної продукції України на основі індексу концентрації ринку, індексу Херфіндала-Хіршмана, показника дисперсії, індексу ентропії, кривої Лоренца. Розподіл ринкових часток серед виробників молочної продукції проведено на основі показникового закону розподілу, на основі якого змодельовано розподіл більш дрібних виробників, які забезпечують молочною продукцією 45% відсотків ринку України. Оцінювання рівня монополізації та конкуренції молочної продукції України дозволило систематизувати сукупність операторів молочної продукції та дало змогу з'ясувати частку охоплення ними вітчиз-

зняного ринку переробки молока та виробництва молочної продукції. У ході досліджень було з'ясовано, що ринок виробництва молочної продукції в Україні є висококонкурентним, що є позитивним фактором для подальшого становлення даного ринку.

Ключові слова: оператори ринку, ринок молока і молочної продукції, індекс концентрації ринку, індекс Херфіндала-Хіршмана, показники дисперсії, індекс ентропії, крива Лоренца, показниковий закон розподілу.

Прогнімак О. Д. *Неоіндустріальне майбутнє України: сподівання vs перешкоди.* — С. 16.

Досліджено значущі риси процесу неоіндустріалізації у взаємозв'язку із глибинними змінами у постіндустріальному суспільстві, які обумовлюють специфіку цього етапу промислового розвитку, однак відсутні на даний час в Україні. Неоіндустріалізація як складова економіки знань не зводиться лише до процесів постіндустріальних технологічних трансформацій шляхом зміни секторальної структури економіки і реструктуризації промисловості. Проведено аналіз факторів, які привели до появи абсолютно нових процесів організаційних змін у постіндустріальному суспільстві, в якому великомасштабне масове виробництво і розподілення товарів вже не є прогресивними методами, тому економія на масштабі вже не є ринковою перевагою в неоіндустріальній економіці. На більш високому щаблі розвитку стають все більш затребуваними диференційовані товари і послуги. І це різноманіття пропозицій гармонізується різноманіттям попиту, що стає постійним двигуном інноваційного процесу у розвинених економіках, а високодиференційована структура промислового виробництва є фактором і результатом цього різноманіття. Порушуються проблеми розвитку малого бізнесу, який стає важливою складовою неоіндустріальної структури, без якої неможливе її ефективне функціонування в умовах сегментації ринку і фрагментації попиту. Докладно проаналізовані статистичні дані та індекси, які висвітлюють рівень технологічної готовності економіки країни (індекс глобальної конкурентоспроможності, індекс складності економіки тощо). На основі проведеного аналізу виділено системні проблеми і зроблено висновок, що існуюча структура української економіки у будь-якому аспекті (галузевому, ресурсному, зовнішньоторговельному) не відповідає сучасним вимогам неоіндустріального розвитку країни.

Ключові слова: неоіндустріалізація, конкурентоспроможність, постіндустріальне бізнес-середовище, демасифікація виробництва і попиту, індекс складності економіки, малий бізнес.

Пушак В. Я., Горбаль Н. І. *Інновації як чинник підвищення конкурентоспроможності України.* — С. 131.

В умовах глобалізації інновації виступають основним джерелом економічного розвитку. З огляду на це, дану публікацію присвячено дослідженню впливу інновацій на конкурентоспроможність України з метою забезпечення стійкого економічного зростання. На основі аналізу здобутків науковців сформульовано висновок про те, що інноваційний потенціал є рушієм змін та формує базу для перспективного розвитку в конкурентних умовах. Проаналізовано індекси, які використовуються для визначення рівня інновацій у рамках міжнародної конкурентоспроможності кожної

країни, а також важливість розвитку інноваційної діяльності загалом. Досліджено фактори впливу на рівень конкурентоспроможності України, зокрема інноваційний потенціал, як такий що займає найнижчі позиції у порівнянні з іншими. Зосереджено увагу на тих його елементах, які гальмують здатність до інновацій вітчизняних суб'єктів господарювання. Здійснено класифікацію країн залежно від інноваційної політики, що дозволяє усвідомити найважливіші причини нерівномірності їх інноваційного розвитку.

У ході проведеного дослідження з'ясовано, що розвиток бізнес-процесів та застосування новітніх інноваційних розробок дозволяє підприємствам визначати перспективи та розширювати діяльність на нових ринках. Рекомендовано звернути увагу на розвиток інновацій та пошук нових бізнес рішень з метою створення конкурентного потенціалу та вирішення наявних проблем, а також досягнення поставлених цілей у рамках діяльності підприємства та забезпечення міжнародної конкурентоспроможності. Формування та реалізація ефективної інноваційної політики дозволить Україні зайняти вищі позиції у міжнародних рейтингах конкурентоспроможності та відповідно досягти вищого рівня розвитку, що сприятиме можливості збільшення рівня добробуту населення.

Ключові слова: інновації, конкурентоспроможність, інноваційний потенціал, індекс глобальної конкурентоспроможності.

Сидорчук О. Г., Панькова О. В. *Формування та забезпечення багаторівневої системи соціальної безпеки України в контексті державного регулювання.* — С. 138.

Становлення та забезпечення безпекового середовища в Україні є вкрай актуальним стратегічним пріоритетом державного управління в умовах посилення зовнішніх та внутрішніх загроз. Воно залежить від забезпеченості умов безпеки на державному, суспільному та особистісному рівнях. Вітчизняна практика державного регулювання соціально-економічними процесами не ґрунтується на перевагах одночасної задіяності суб'єктів соціальної безпеки — людини, суспільства, держави через відсутність побудови багаторівневої системи. Саме така система надає можливість більш ефективно протидіяти зовнішнім та внутрішнім загрозам соціальної безпеки країни за рахунок одночасного залучення та використання їх потенціалів. Тому метою статті стало дослідження проблем формування та забезпечення соціальної безпеки людини, суспільства та держави в Україні як багаторівневої системи, в основі якої — захищеність соціальних інтересів людини, держави та суспільства, що забезпечує соціально-економічну стабільність, внутрішню стійкість в умовах нестабільності. В статті авторами визначено сутність соціальної безпеки як багаторівневої системи з позицій системного, структурно-функціонального, субстанціонального підходів. Визначено характер взаємозв'язків суб'єктів та об'єктів в системі соціальної безпеки; оцінено вплив сфер національної безпеки на досягнення цілей соціальної безпеки. Розкрито основні перешкоди реалізації багаторівневої системи соціальної безпеки людини, суспільства та держави в Україні. Запропоновано структурну модель багаторівневої системи соціальної безпеки, що має прояв у соціальних інтересах людини, суспільства та держави.

Ключові слова: соціальна безпека людини, держави, суспільства; державне регулювання; багаторівнева система соціальної безпеки, соціальні інтереси.

Соколовська О. М. *Проблеми зовнішньої торгівлі України та її регіонів у контексті світової кризи.* — С. 97.

У статті здійснено аналіз стану та динаміки зовнішньої торгівлі України та її регіонів, виявлено негативні тенденції: непропорційні темпи зростання імпорту та експорту, що обумовило від'ємне сальдо торгового балансу, незадовільна структура експортно-імпортних операцій, переважання в експорті сировинних товарів, а в імпорті — машин, обладнання та іншої високотехнологічної продукції. На рівні регіонів вони проявилися у надмірній регіональній диференціації зовнішньоекономічної діяльності, переважній сировинній структурі експорту, надмірній експортній та імпорتنій залежності багатьох регіонів, що робить вразливою їх економіку від ситуації на зовнішніх ринках. Визначено загрози, що виникають у сфері зовнішньоекономічної діяльності регіонів у зв'язку з економічною кризою, які проявляються у зменшенні зовнішнього попиту та експортної виручки, втраті зовнішніх ринків, що суттєво вдарить по економіці експортозалежних регіонів. Обґрунтована необхідність, умови та напрямки диверсифікації і нарощування експортного потенціалу регіонів шляхом запровадження низки правових, організаційних, фінансово-економічних заходів на державному і регіональному рівнях.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, зовнішня торгівля, експорт, імпорт, експортний потенціал, регіон.

Сохнич А. Я., Якимчук А. Ю., Казаченко Л. М. *Управління територіями, на яких розташовані відновлювані джерела енергії.* — С. 58.

Нині зростання цін на енергоресурси негативно позначається не лише на стані економіки багатьох держав світу, які є залежними від імпортованих енергоносіїв, але й на добробуті їх громадян. Саме тому значна роль належить впровадженню відновлювальних джерел енергії, зокрема альтернативних або нетрадиційних, які дозволять підвищити рівень енергетичної безпеки України, зменшити вартість природних енергоносіїв і покращити якість життя населення. Національні інструменти регулювання розвитку «зеленої» енергетики мають враховувати такі інноваційні інструменти, як гранти, застосування торгової системи сертифікатів, енергопаспортизацію, фінансування енергоощадних проєктів на основі перфоманс-контрактингу, використання «зелених» тарифів, енергетичної сертифікації тощо. У роботі наведено експериментальний проєкт організації території при розташуванні вітроустановок та охоронних зон. У статті висвітлено методологічні та методичні підходи щодо управління територіями, на яких розташовані відновлювані джерела енергії враховуючи вимоги ландшафту.

Ключові слова: ландшафт, відновлювані джерела енергії, зони санітарної охорони, охоронні зони, природно-територіальний комплекс.

Столяров В. Ф., Шинкарьук О. В., Островський В. В., Столярова В. В. *Методологічні засади фінансової*

децентралізації доходів в умовах становлення бюджетної федералізації унітарної держави. — С. 202.

У статті розкриті організаційно-економічна сутність та фінансовий зміст бюджетної федералізації унітарної держави. Визначено критерії фінансового потенціалу регіону (валовий регіональний продукт як результат фінансово-економічної діяльності території) та перерозподілу фіскальних повноважень органів влади загально-національного, регіонального і місцевого рівнів (досягнення завершеності натурально-речового і вартісного кругообігу складових відтворювальних процесів людського і соціального капіталу згідно завдань державної політики розвитку).

Систематизовано теоретичні та реальні моделі фіскальної децентралізації різних дослідників і конкретних країн. Узагальнено п'ять концепцій фіскальної децентралізації з орієнтацією на впровадження в Україні соціально адекватного менеджменту в міжбюджетному регулюванні доходів і видатків.

Наведено основні стратегічні напрями подальшого розвитку бюджетно-податкової політики та головні завдання удосконалення фіскальної децентралізації в умовах створення Об'єднаних територіальних громад.

Ключові слова: бюджетний федералізм, фіскальна децентралізація, фінансова автономія, доходи, видатки, трансферти, міжбюджетні відносини, місцеве самоврядування, юрисдикції.

Таранич А. В. *Стратегії економічного зростання країн в контексті глобальних викликів розвитку світового господарства.* — С. 52.

Розглянуто передумови розвитку світового господарства з урахуванням глобальних проблем сучасності, що створюють перешкоди до розвитку країн. Економічні перешкоди полягають у необхідності одночасного фінансування державного боргу й інноваційного розвитку. Проведено огляд неокласичної, кейнсіанської, інноваційної й інституціоналістичної теорій економічного зростання країн, надано порівняльну характеристику концепцій нульового, сталого, ноосферного, інноваційного й інклюзивного економічного зростання.

Визначено, що застосування різних підходів до результатів економічного зростання країн має значення у контексті політичних й економічних зрушень, коли урядова політика формує очікувані результати в основних напрямках: економічному, інноваційному, соціальному, екологічному. Вона має забезпечувати перехід для всіх країн до індустріальних і постіндустріальних стадій розвитку, з формуванням такого постіндустріального суспільства, що не має суттєвого розриву між бідними та багатими верствами населення.

Метою роботи є огляд теоретико-методологічних положень з розробки стратегій економічного зростання країн з транзитивною та розвиненою економікою й їх застосування з урахуванням глобальних викликів розвитку світового господарства.

Визначено, що розробка стратегій економічного зростання країн вимагає зваженого підходу з точки зору очікуваних результатів і наявних ресурсів. Країни різних рівнів економічного розвитку вимагатимуть застосування різних стратегій, але зі зростанням рівня розвитку країн інтенсивність стратегій знижується, акценти зміщуються з розвитку промисловості до підвищення рівня зайнятості й якості життя населення,

розбудови громадянського суспільства, соціальної й екологічної відповідальності.

У якості актуального виклику ринкової економіки має бути пошук і побудова ефективних методів взаємодії урядових структур із корпоративним сектором економіки, щоб спрямувати зусилля великого бізнесу на вирішення питань соціально-екологічного розвитку країни у режимі діалогу та державно-приватного партнерства.

Еволюція стратегій зростання країн спиралась на економічну, екологічну, соціальну, інноваційно-технологічну складові, що створювали позитивний ефект розвитку країн. Практика їх застосування різними країнами показала, що на різних етапах розвитку кожна складова додає бажаного ефекту, коли країни обирають різні варіанти у якості перехідних, та переходять до розбудови стратегії інклюзивного зростання. Для розвинених країн світу стратегія інклюзивного зростання має доповнюючий, результуючий характер, що підсилює дію базової стратегії (для країн ЄС) сталого чи інноваційного зростання (для США, Індії, КНР).

Національна стратегія інклюзивного зростання повинна спиратись на базові принципи паритетності економічних можливостей щодо доступу ринкових суб'єктів до ресурсів і ринків збуту; щодо рівності в політичній, законодавчій, антимонопольній, податковій політиці; щодо впровадження цілеспрямованої урядової політики на ринку праці (гідність праці, продуктивна зайнятість, якість життя населення) та взаємодії між бізнесом, урядом, профспілками, робітниками та населенням в цілому щодо рівномірного розподілу національного доходу та скорочення розривів між бідними та багатими верствами населення.

Визначено, що інклюзивну економіку можна співставити з концепцією державно-приватного партнерства, з тією різницею, що друге спрямоване на проведення діалогу та колаборації у соціальних проектах підприємницького та корпоративного секторів економіки, а перше передбачає прямі залучення широких верств населення до соціальних ініціатив.

Для таких країн з транзитивною економікою, як Україна, формування стратегій економічного зростання інклюзивного типу має відбуватись після вирішення завдань щодо побудови самодостатньої індустріально-аграрної економіки, що буде мати спрямованість до постіндустріального розвитку.

Ключові слова: стратегії економічного зростання країн, глобальні виклики розвитку світового господарства, нульове зростання, стале зростання, ноосферне зростання, інноваційне зростання, інклюзивне зростання, урядова політика.

Шелемєтєва Т. В., Зайцева В. М. *Оцінювання соціально-економічного розвитку туризму в Україні як важливий напрям ефективності управління.* — С. 103.

У статті обґрунтовано необхідність оцінювання соціально-економічного розвитку туризму в Україні як важливого напрямку ефективності управління. Сьогодні, для того щоб успішно планувати і розвивати туризм в регіоні, а також управляти його розвитком, слід мати чітке уявлення про соціально-економічне значення туризму. Позитивний ефект розвитку туризму на економіку регіону створюється лише в тому випадку, коли туризм у регіоні розвивається всебічно.

Зазначено, що в економіці існує безліч різних показників оцінки ефективності туристичної сфери, які поділяють на: глобальні (на рівні економіки держави, регіону) та локальні (для підприємств та їх підрозділів). Найважливішим показником економічної ефективності, що відображає кінцеві фінансові результати діяльності туристичного підприємства, є показник рентабельності. Розрахунок кількісних показників туристичної діяльності в регіоні передбачає розрахунок і аналіз показників окремо по кожному місту. Сукупний внесок туризму в економіку регіону включає як прямий, так і непрямий внесок. Прямий вплив туризму на економіку регіону — це результат витрат туриста на покупку послуг і товарів туризму. Непрямий внесок туризму в економіку регіону проявляється в ефекті повторення витрат туристів на покупку послуг і товарів в певний час і в певному місці.

Досліджено загальну концепцію соціально-економічної оцінки розвитку туризму великого туристичного центру (регіону). Відзначено, що порівняльну оцінку ефективності розвитку туризму слід проводити з урахуванням впливу його на економіку міста (регіону). Концепція пропонує у якості критерію ефективності розвитку туризму прийняти прибуток, який одержує соціально-економічна сфера регіону (міста) від туристичної діяльності.

Обґрунтовано, що розвиток людських ресурсів — це найважливіший елемент сталого розвитку туризму, а також регіону і суспільства в цілому. Сталий розвиток туризму в кінцевому підсумку приводить до стійкого розвитку всієї території, при цьому здійснюючи охорону природи, культури, соціальної і економічної розвитку.

Зазначено, що розвиток сфери туристичних послуг, людських ресурсів в туристичній галузі є важливим фактором планування і розвитку людських ресурсів регіону і країни в цілому. Розглянуто етапи концептуальної моделі планування та розвитку людських ресурсів у туризмі. Відзначено, що існуючі показники ефективності розвитку сфери туристичних послуг незначною мірою відображають соціальну ефективність розвитку туризму, а також не враховують рівень розвитку людських ресурсів даної галузі.

Запропоновано методику оцінювання розвитку туризму, орієнтовану на концептуальну модель планування та розвитку людських ресурсів у туризмі, шляхом введення агрегованого показника — індексу розвитку людських ресурсів туризму. З метою орієнтації на практичну застосовність даного підходу індекс розвитку людських ресурсів у туризмі можна розрахувати на основі таких індикаторів: стаж (досвід) роботи в туризмі; кількість працівників у туризмі, які мають вищу спеціальну освіту; кількість працівників у туризмі з вищою освітою; доходи працівників, зайнятих у туризмі. Методика надала змогу зробити висновки та розробити рекомендації щодо посилення стандартів якості підготовки кваліфікованих працівників готелів і туристичних фірм як важливої оперативної мети стратегічного напрямку розвитку туризму «створення атмосфери гостинності, підвищення якості муніципальних та комерційних послуг».

Ключові слова: оцінка, показники, ефект, соціально-економічний розвиток, людський ресурс, туризм.

АННОТАЦИИ

Амоша А. И., Никифорова В. А. *Место и роль металлургии Украины на глобальном металлорынке в 2013–2018 гг.* — С. 27.

В статье исследована динамика места и роли украинской металлургии на глобальном металлорынке в 2013–2018 гг. Определено, что на фоне появления новых стран-лидеров по производству металла, общей неблагоприятной конъюнктуры на мировом металлорынке и военных действий на Донбассе наблюдалось сокращение выплавки стали, потребления, экспорта и импорта металлопродукции в Украине. Выявлено, что сортамент выпускаемой и экспортируемой продукции является неконкурентным. Как результат — дальнейшее снижение доли страны в общемировых показателях и рост зависимости отечественной металлургии от глобальной конъюнктуры.

Ключевые слова: металлургическая промышленность, глобальный металлорынок, производство, потребление, сортамент, экспорт-импорт металлопродукции, место и роль Украины.

Антонюк В.П. *Здоровье в системе факторов формирования трудового потенциала Украины.* — С. 154.

В статье освещены социально-экономические аспекты здоровья трудоспособного населения как основы формирования трудового потенциала страны. Сделан анализ состояния здоровья трудоспособного населения, который показал, что половина трудоспособных имеют определенные болезни, при этом распространение заболеваний усиливается. Особое внимание уделяется опасным условиям труда и производственному травматизму. Систематизированы риски для здоровья занятого населения и определены условия, необходимые для решения проблем улучшения здоровья.

Ключевые слова: трудовой потенциал, трудоспособное население, здоровье, болезни, опасные условия труда, травмы.

Борейко В. И. *Как не допустить глубокой рецессии национальной экономики.* — С. 6.

В статье раскрыто, что мировая и национальная экономики развиваются циклически, поэтому Украине необходимо заблаговременно готовиться к финансово-экономическим кризисам, которые являются неизбежными. Определено, что нынешняя рецессия национальной экономики будет усилена проблемами, связанными с распространением на территорию страны коронавирусной болезни и введением в связи с этим карантина. Предложено органам государственной власти ввести комплекс упреждающих мер по недопущению повторения кризисной ситуации 2008–2009 годов. Обосновано, что действия государства по снижению налоговой и социальной нагрузки, сохранению рабочих мест и привлечению новых инвестиций будут способствовать минимизации последствий кризиса и вместе со взвешенной финансовой политикой предприятий позволят Украине ограничить финансово-экономические потрясения и не допустить глубокой рецессии.

Ключевые слова: национальная экономика, финансовый кризис, рецессия, карантин, налоговая нагрузка, рабочие места, учетная ставка.

Бугайко Д. А., Харaziшвили Ю. М. *Теоретические основы стратегического управления безопасностью авиационной отрасли в контексте обеспечения устойчивого развития национальной экономики.* — С. 166.

Авиационная отрасль является системой открытого типа, на которую влияет широкий спектр технических, природных, человеческих и экономических угроз. Со своей стороны, она сама является генератором существенных угроз для окружающей среды. Целью статьи является определение теоретических основ стратегического управления безопасностью авиационной отрасли с целью выработки действенного инструментария обеспечения устойчивого развития национальной экономики. Безопасность авиации является важной составляющей концепции общей национальной безопасности, системы обеспечения личной безопасности, безопасности общества и безопасности на транспорте от внешних и внутренних угроз. Для стратегического управления безопасностью авиационной отрасли в условиях устойчивого развития национальной экономики разработана структурно-функциональная схема интегрированной системы идентификации и нейтрализации угроз, упреждающего управления рисками в решении задач обеспечения безопасности авиации, безопасного соединения людей и бизнеса и экологической безопасности. Для идентификации и стратегирования уровня безопасности авиационной отрасли, своевременного выявления и нейтрализации угроз и управления рисками выбрана современная методология ИЭП НАН Украины, которая базируется на прикладной теории систем, теории управления, экономической кибернетике и позволяет получить динамику интегральных индексов, составляющих безопасности авиационной отрасли, что может служить лучшим индикатором эффективности осуществляемых мер безопасности. Вместо классических методов прогнозирования стратегических сценариев развития авиационной отрасли, использующих принцип «прошлое определяет будущее», предлагается применять адаптивные методы регулирования теории управления, основанные на принципе «будущее определяется траекторией в будущее».

Ключевые слова: авиационная отрасль, стратегическое управление, безопасность полетов, устойчивое развитие, национальная экономика, угрозы, риски.

Вишневикий А. С. *Национальная цифровая платформа: перспективы создания в Украине.* — С. 219.

В последние десятилетия продолжается углубление процессов цифровизации, которые во многом базируются на развитии цифровых платформ и расширении степени их проникновения в социально-экономическую сферу. Хотя особую роль занимают большие цифровые платформы, иногда объединяющие миллиарды пользователей, пока не оформился отдельный класс — национальные цифровые платформы. Поэтому целью работы является обоснование перспектив создания национальной цифровой платформы в Украине. В рамках исследования дано определение национальной цифровой платформы. Показано отсутствие фундаментальных причин, препятствующих её формированию. В числе основных задач, решение кото-

рых обеспечивает возможности для создания национальной цифровой платформы в Украине, определены: подключение всего населения к сети Интернет; обеспечение всего населения устройствами доступа к сети Интернет; обеспечение достаточного уровня цифровой грамотности всего населения страны.

Ключевые слова: цифровизация, национальная цифровая платформа, Украина.

Гриценко С. И., Волосячик М. П. *Использование инвестиционного маркетинга при формировании диверсифицированных предприятий цепей поставок в сфере клинических исследований в Украине.* — С. 160.

Использование инвестиционного маркетинга при формировании диверсифицированных предприятий цепей поставок в сфере клинических исследований в Украине способствует решению проблемы привлечения капитала.

Диверсифицированная цепь поставок дает возможность компенсировать спад сбыта на рынке одних лекарственных средств его ростом на других. Благодаря этому диверсифицированные предприятия цепей поставок более стойкие и конкурентоспособные, чем узкоспециализированные. Диверсифицированные цепи поставок имеют возможность, используя инструменты инвестиционного маркетинга переливать капитал в самые прибыльные отрасли. Использование маркетинговых стратегий способно существенно повысить эффективность усилий по привлечению капитала в диверсифицированные цепи поставок и обеспечить высокое соотношение прибыльности и риска для инвесторов и кредиторов.

Целью статьи является обоснование необходимости внедрения современных технологий и инструментов маркетинга и логистики в сферу клинических исследований привлечения инвестиций и обеспечения необходимого уровня качества и эффективности их проведения.

В статье предложены пути повышения конкурентоспособности Украины в исследованиях и разработках на глобальной фармацевтической арене. Обосновано использование инвестиционного маркетинга при формировании диверсифицированных предприятий цепей поставок в сфере клинических исследований в Украине. Раскрыты возможности развития клинической маркетинговой логистики в Украине. Определены особенности инновационной деятельности логистических компаний в медицине, которые формируют цепь поставок. Представлены принципы и факторы принятия инвестиционных решений.

Использование инвестиционного маркетинга при формировании диверсифицированных предприятий цепей поставок в сфере клинических исследований в Украине способно существенно повысить эффективность усилий по привлечению капитала. Инвестиционный маркетинг допускает требовательный подход к определению лучших поставщиков капитала и создания для них стимула в виде высокого соотношения прибыльности и риска.

Ключевые слова: инвестиционный маркетинг, цепь поставок, лекарственные средства, клинические исследования, диверсификация.

Гуцалюк А. Н. *Развитие государственного регулирования экономических отношений в сфере банкротства в Украине.* — С. 188.

В статье рассмотрены основные этапы становления института банкротства в Украине как механизма регулирования рыночной экономики, исследовано развитие государственного регулирования экономических отношений в сфере банкротства в Украине, существующие проблемы и предложения по их решению. Выделена процедура банкротства, акцентировано внимание на национальных аспектах банкротства. Определены проблемы применения законодательства о банкротстве. Выявлены пробелы в национальном законодательстве. Проанализированы подходы, которые были определены для выделения целей процедуры банкротства, и приведены причины банкротства отечественных предприятий.

Украина как государство, целью которой является построение экономики на рыночных началах, должна иметь эффективный институт банкротства. Задания такого института заключаются в восстановлении платежеспособности должника и сохранении хозяйствующего субъекта. Для этого необходимо совершенствовать нормативно-правовой механизм института, который бы учитывал состояние современной экономики, уровень общественного развития, исторический уклад жизни народа и ставил целью достижение не частного интереса, а общей цели — восстановление платежеспособности должника.

Банкротство означает ликвидацию, реализацию имущественных активов должника с целью удовлетворения требований кредиторов. Ликвидация — это крайняя мера, применяемая к должнику в том случае, если мероприятия финансового оздоровления должника не принесли позитивного результата. То есть перед законодательством о банкротстве стоят две цели: восстановление платежеспособности должника, а при невозможности такого восстановления — удовлетворение требований кредиторов наиболее справедливым образом.

Ключевые слова: банкротство, институт банкротства, неплатежеспособности, регулятор, рыночная экономика.

Дейч М. Е. *Децентрализация в Украине: проблемы, пути их решения.* — С. 66.

Децентрализация, которая началась в 2014 г., должна была положительно повлиять на экономическое развитие страны, соответствующие реформы — предусмотреть перераспределение полномочий и функций между центром и местными органами власти, изменение административно-территориального устройства. Но не все вопросы решены, а некоторые даже нечетко регламентированы, потому эта проблема является актуальной, нуждается в определенных исследованиях и обуславливает необходимость разработки и внедрения срочных антикризисных мероприятий, в том числе соответствующих предложений, относительно продолжения децентрализации власти с учетом мирового опыта. Есть определенные проблемы, которые тормозят децентрализацию. В частности, актуальной остается кадровая проблема, также, крайне нужна модернизация промышленности страны в условиях децентрализации власти. Децентрализация публичного управления остается актуальной в Европе и до этого времени. В последнее время в Евросоюзе проводятся реформы, направленные на дальнейшее перераспределение государственных полномочий в

уже децентрализованных странах. Европа теперь балансирует между децентрализацией и рецентрализацией. В последние годы ученые стали уделять внимание организации публичной власти в странах Азии, особенно в тех странах, которые продемонстрировали успехи в своем экономическом развитии. Основным акцент в перестройке экономики этих стран был сделан не на децентрализацию власти, а на: индустриализацию на основе новейших научно-технических достижений с ориентацией на внешний рынок, общую доступность и высокий уровень образования в стране, максимальное использование иностранного капитала. Украине на втором этапе децентрализации нужно учиться не только опыт Европы, но и стран Азии, также следует определить оптимальное распределение полномочий между ветвями власти для максимально эффективной работы органов местного самоуправления относительно социально-экономического развития территорий. Местные и региональные органы власти должны быть привлечены в процесс принятия решений как равноправный партнер для достижения консенсуса и обеспечения качественного уровня жизни жителей.

Ключевые слова: децентрализация, публичное управление, полномочия, органы местного самоуправления.

Дятлова В. В., Положенцева Е. В. *Внеэкономическая деятельность Украины: региональные особенности, тенденции и направления развития.* — С. 73.

В статье научно обоснованы современные особенности и тенденции в сфере внешнеэкономической деятельности экономических регионов Украины по основным показателям. Установлено, что большинство экономических регионов является экспортоориентированными. Однако экспортный потенциал не реализуется в полном объеме — в настоящее время ни один регион не достиг уровня базисного 2013 года по абсолютному приросту как по экспорту, так и импорту. Проведен анализ товарной структуры экспорта и импорта по международной классификации. Доказано, что в экспорте большинства регионов преобладают сырьевые товары с небольшой добавленной стоимостью, а также трудоемкие и ресурсоемкие, а в экспорте — готовые товары. Предложены инструменты механизма развития экономики для восстановления статуса Украины как экспортоориентированного государства.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, региональные особенности, тенденции по экспорту и импорту, инструменты механизма развития экономики.

Жаворонок А. В. *Проблемы совершенствования механизма банковского кредитования как средства стимулирования развития рынка кредитных услуг в Украине.* — С. 196.

В статье исследованы основные проблемы банковского кредитования. Определено, что с увеличением объемов предоставленных кредитов растет и количество невозвращенных заемщиками кредитов, что в свою очередь приводит к недостатку денежных ресурсов и, как следствие, влияет на уровень процентных ставок по кредитам. Указано, что одной из причин повышения ставок по кредитам является привлечение дорогих ресурсов. Предложено контролировать эти

риски коммерческим банкам Украины, что позволит обеспечить качество кредитного портфеля. Также существенной проблемой в сфере банковского кредитования определено отсутствие законодательного обеспечения его осуществления.

Ключевые слова: кредит, кредитные отношения, кредитная политика, рынок кредитных услуг, банковское кредитование.

Задорожная О. Г. *Методологические основы управления разработкой стратегии духовно-ноосферно-устойчивого хозяйственного антикризисного развития.* — С. 176.

Преодоление кризисного состояния украинской экономики требует кардинального изменения мировоззрения, когда рефлексия должна подняться на высшую ступень осмысления причин того, что происходит в сфере национального хозяйства. Современные главные концепции хозяйственных преобразований: устойчивого развития и ноосферы, как показал содержательный их анализ, исходно преследуют ярко выраженную технократичность общественного развития. В этих концепциях исходно не заложено понимание первостепенности духовной сферы в целостной жизнедеятельности хозяйствующей личности. Однако именно духовность определяет статус личности как субъекта, который является не просто носителем культуры, но и инициатором социальных новаций, которые должны неизменно основываться на системе человеческих ценностей. Украинские ученые стали на пороге разработки новой парадигмы — духовно-ноосферно-устойчивого развития, который позволяет органично объединить сущностные моменты концепций ноосферы и устойчивого развития и теории о трипостасной — духовно-био-социальной природе человека. Определяющей фундаментальной основой такой парадигмы являются духовно-нравственные ценности целостной человеческой деятельности, а практическое развертывание указанной природы реализуется путем благоносной хозяйственной деятельности как целостной сферы творческо-инновационного жизнеутверждающего смыслопоиска и самореализации личности в процессе создания качественно иначе возможного человеческого будущего.

Сущность духовно-ноосферно-устойчивого развития можно определить, исходя из органического сочетания и взаимодействия трех основополагающих сфер познания современного человека-личности: духовного мира; мира науки и человеческого разума; материально-технического обеспечения мира жизнедеятельности общества. Энергии духовности пронизывают все три указанных мира, составляют некий особый повсеместный «клей», что пропитывает и объединяет эти миры в жизненное и творческое единство — хозяйственную действительность. Национальная управленческая стратегия духовно-ноосферно-устойчивого развития выводит на первый план главную хозяйственную функцию государства — неодирижизма, суть которого сводится к творчески-координирующей деятельности единого властно-национального центра в русле продуктивного влияния на хозяйственные (духовно-социально-устойчивые) процессы реформирования современной целостной жизнедеятельности украинского общества. Понимание и осознание неодирижизма как всеобщей идеальной деятельности по разработке общего дела национального возрождения ду-

ховно-ноосферо-устойчивой хозяйственной стратегии и организации ее реализации свидетельствует о том, что именно неодирижизм становится необходимой определяющей ценностной интегральной функцией управления сущностным служением человеку и украинскому народу.

Ключевые слова: устойчивое развитие, ноосфера, духовность, личность, духовно-био-социальная природа человека, духовно-нравственные ценности, духовно-ноосферо-устойчивое хозяйственное развитие.

Задорожный Г. В. *Духовно-ноосферное устойчивое развитие как антикризисная стратегия национального возрождения.* – С. 10.

В последние десятилетия значительно развился и негласно действует вирус техноса который уничтожает духовность и нравственность современного одномерного интеллектуально развитого человека. Именно этим сокрушительным вирусом болеет человечество, ибо он способствует искоренению человеческой сути человека, везде создает антидуховную атмосферу, направляет интеллект на созидание античеловечных проектов. Анализ концепций устойчивого и ноосферного развития показал, что они имеют технократический характер. Все человечество больно и для его лечения прежде всего необходимо вернуть человеку духовность.

Украинское общество может развиваться и иметь человеческое будущее только тогда, когда оно перестанет исповедовать тезисы прошлого, а будет пытаться разработать новый сценарий человеческого будущего. Для этого нужно войти в новый дискурс мышления, миропонимания и развития, который не может быть продуктивным для человека/человечества, если исходит из пустого говорения об устойчивом развитии и мечтает о ноосфере как новом социально-утопическом проекте без понимания того, что человек является прежде всего духовным существом. В новом дискурсе нужно опираться на иную фундаментальную основу и специфику, которая бы позволяла технократическое мировоззрение ввести в русло духовности-человечности. Это позволяет сделать новая человекомерная наука, в которой одним из основных принципов становится взаимодействие научного и вне-научного знания, которое позволяет теоретически раскрывать гармоничность в миропостижении и практически реализовывать целостную гармоничность хозяйственных человеческих преобразований. Без коренного изменения парадигмы целостного миропонимания будет только углубляться глобальный кризис, который уже стал кризисом-лабиринтом, потому что найти выход из этого кризисного лабиринта не может по определению традиционная механико-материалистическая наука с ее диалектическим умертвляющим все живое методом.

Новой жизнеутверждающей стратегией должна стать возрождающе-спасительная национальная (и глобальная) стратегия духовно-ноосферо-устойчивого хозяйственного развития, главные контуры которой уже представлены в разработках ученых Харьковской Каразинской междисциплинарной методологической школы исследований хозяйства. В статье раскрыты новые методологические подходы относительно разработки такой стратегии при широком использовании метода триалектики.

Ключевые слова: стратегия духовно-ноосферо-устойчивого хозяйственного развития, личность, духовно-био-социальная природа человека, устойчивое развитие, ноосфера, человечность, триалектика, неодирижизм.

Колосов А. Н. *Структурно-экономические аспекты стратегии реинтеграции Донбасса.* – С. 79.

Предпринята попытка представить структуру стратегии реинтеграции Донбасса в виде трех взаимосвязанных процессов: развития подконтрольных территорий, урегулирования вооруженного конфликта и реинтеграции отдельных районов Донецкой и Луганской областей. Определены этапы этих процессов, связанные между собой логикой политико-дипломатического урегулирования вооруженного конфликта в Донбассе. Предложено структурирование подконтрольных территорий Донбасса на четыре субрегиона, которые отличаются спецификой собственных проблем развития. Согласно логической последовательности и содержанию осуществления этапов каждому из них определен перечень имеющихся острых проблем, заданий и результатов их решения для социально-экономического развития региона и улучшения гуманитарных условий жизни его жителей. Показан принцип образования вариантов выполнения задач этапов, которые должны быть учтены в разработке сценариев процесса реинтеграции Донбасса. Принятие предложенного подхода разработчиками государственной Стратегии реинтеграции Донбасса могло бы определить задачи немедленных структурно-экономических преобразований, которые актуальны уже на протяжении существующей стадии вооруженного конфликта, а определенные острые узлы структурно-экономических проблем подконтрольной территории Донбасса могут быть использованы в качестве предложений к техническому заданию на разработку государственной стратегии экономического восстановления подконтрольных территорий и реинтеграции Донбасса в целом.

Ключевые слова: Донбасс, вооруженный конфликт, подконтрольные территории, ОРДЛО, реинтеграция, стратегия, экономические аспекты.

Лишинский И. О. *Роль городов в политике территориальной сплоченности в ЕС.* – С. 46.

В статье проведен анализ основных инструментов обеспечения кооперированного функционирования городов и прилегающих районов в контексте имплементации политики территориальной когезии в Европейском Союзе. Отмечено, что политика территориальной когезии резонирует прежде всего с практическим воплощением концепции «функциональных городских зон». Сегодня такие функциональные городские зоны часто перерастают национальные границы, порождая необходимость воплощения трансграничного администрирования. Кроме того, значительное внимание уделено внедрению Интегрированных стратегий устойчивого развития, которые начали воплощаться на панъевропейском уровне в рамках Политики когезии на 2014–2020 гг., как составляющей общей трансформации политической идеологии и практики в пользу применения местного подхода.

Указано, что «Городская повестка дня в ЕС» была запущена в 2016 г. с целью достижения городами «лучшего регулирования», «лучшего финансирования»

и «лучших знаний», а также для достижения соответствия Целям устойчивого развития ООН к 2030 г., в частности в направлении инклюзивности, безопасности, восстановления и устойчивого развития городов. В то же время отмечено, что приоритеты, темы и междисциплинарные аспекты Городской повестки дня ЕС разрабатывались с учетом приоритетов Стратегии ЕС 2020 ради разумного, устойчивого и инклюзивного роста.

Ключевые слова: городское развитие, политика территориальной сплоченности (когезии), местный подход, функциональные городские зоны, трансграничные городские зоны, Интегрированные стратегии устойчивого развития, региональная политика, Городская повестка дня ЕС.

Ляшенко В. И., Петрова И. П. *Стратегирование в системе государственного управления: вызовы настоящего и научно-экспертные платформы.* – С. 86.

Обоснованы предложения по усилению роли стратегирования регионального и территориального развития на общенациональном уровне, на уровне региона и общины в условиях глобализации и европейской интеграции. Проанализирована система управления новой государственной региональной политики. Выявлено, что процесс стратегирования является многомерным и многоплановым, а также требует формирования соответствующего вертикального и горизонтального уровней в качестве самостоятельной властно-управленческой ветви. Предложено сформировать научно-экспертные платформы стратегирования как сетевую структуру с участием властно-управленческих, бизнес-структур и экспертного сообщества от национального до местного уровней. Рассмотрены научно-экспертные платформы стратегирования в системе стратегического планирования социально-экономического развития страны, макрорегиона, области, города, района и объединенных территориальных общин. Для формирования эффективных институтов развития и мониторинга их функционирования предлагается сформировать Корпорации опережающего развития макрорегионов (экономических районов), Корпорации опережающего развития областей, Корпорации опережающего развития города и объединенных территориальных общин. Выявлено, что для долгосрочного горизонта прогнозирования и планирования целесообразно опираться на циклическую теорию «длинных волн» Н.Д. Кондратьева (25-30 лет, это 1/2 длинной волны Кондратьева). Директива длительного горизонта планирования на 25-30 лет требует дополнения среднесрочными (5-7 лет) и краткосрочными (2-3 года) инструментами планирования. На всех уровнях целесообразно разрабатывать краткосрочные с определенными конкретными источниками финансирования мероприятия программы для решения наиболее комплексных проблем развития регионов. Основой краткосрочных программ должны стать проекты на основе международно-публично-частного партнерства. Отмечено, что реализацию конкретных мероприятий следует осуществлять на основе программно-проектного подхода.

Ключевые слова: стратегирование, стратег, государственное управление, научно-экспертные платформы, стратегическое планирование, международно-публично-частное партнерство, корпорации опережающего развития.

Михно И. С., Коваль В. В., Наволокина А. С. *Управление рисками социальной безопасности как фактора устойчивого развития экономики промышленности.* – С. 148.

Современные условия нестабильности и необходимости постоянной корректировки стратегий экономического развития стали причиной увеличения вероятности наступления непрогнозируемых результатов, которые могут негативно повлиять на деятельность предприятия. В связи с этим возникают ситуации, которые могут стать причиной потерь и создания непредвиденных опасностей. Социальная сфера, составляющая трудовой потенциал страны, является одной из наименее защищенных и склонна к риску. Деятельность по обеспечению социальной безопасности является элементом сложной системы – государственной политики в целом и такого ее сегмента, как обеспечение национальной безопасности, предполагает выработку мер и осуществление действий, направленных на обеспечение и защиту прав личности, а также социальных групп. В статье проанализированы возможные риски в отрасли тяжелой промышленности, которые могут нарушить социальную безопасность, даны рекомендации, приведены количественные методы расчета рисков. Рассмотрены современные проблемы в промышленности (низкая мобильность и высокая цена смены технологий) и влияние внешних и внутренних факторов, увеличивающих вероятность наступления негативных и аварийных ситуаций, на резульативные экономические показатели. Проанализировано современное состояние социальной безопасности в Украине и определены стимулы для развития и внедрения более безопасных технологических систем и уменьшения рисков в области промышленности.

Раскрыто, что привлечение инвестиций в отрасль, будет способствовать увеличению товарного ряда, улучшению качества продукции и условий труда, прозрачное использование средств может значительно уменьшить риски от изменения технологий и удешевления изготавливаемой продукции, а увеличение заработной платы и социальных гарантий положительно отразится на сохранении трудового потенциала страны.

Ключевые слова: риск-менеджмент, риск, трудовой потенциал, социальная безопасность, экономика промышленности.

Осадчая Н. В., Дзюба С. В., Лашин П. М. *Экспортный потенциал Днепропетровской области: приоритеты развития (на примере стран Азии).* – С. 36.

В статье проанализированы инструменты диверсификации рынков. Исследована ситуация состояния развития экспортной деятельности Украины в условиях пандемии. В исследовании определены основные угрозы внешнеэкономической деятельности.

Обоснована необходимость создания механизма диверсификации экспортного потенциала Днепропетровской области в условиях экономического и политического кризиса Украины. В статье проанализированы проблемы и перспективы развития экспортного потенциала Днепропетровской области. Среди основных тенденций экспортной деятельности области – увеличение роли стран Европы как торгового партнера. Это произошло благодаря соглашению об ассоциации с ЕС. Проблемным аспектом продвижения

экспорта является отсутствие у предпринимателей знания правил и условий ВТО.

Исследованы тенденции экспорта Днепропетровской области во время пандемии и возможности уменьшения влияния России в экспорте, активизация сотрудничества с Китаем.

В Украине отсутствует законодательно обоснованный механизм взаимодействия государства и отраслевых общественных организаций. Определенные попытки государства построить механизм диалога власти и бизнеса не являются последовательными. Для продвижения этих процессов нужны были структуры, которые могли бы четко сформулировать органам власти свои актуальные требования и отстаивать интересы своих отраслей всеми конституционно возможными средствами, то есть могли позиционировать себя и защищать свои интересы в государственных органах исполнительной власти.

Исследована возможность диверсификации рынков и активизации продвижения товаров на рынки Азии.

Ключевые слова: экспортный потенциал, экспорт, импорт, страны Азии, экспортный климат, программа действий.

Падерин И. Д., Жадько К. С., Горященко Ю. Г. *Экономика инвестиционных процессов на предприятии.* — С. 192.

В статье доказано, что для Украины приоритетом должна стать инвестиции в развитие высокотехнологичных и наукоемких производств. Отмечено, что в условиях устойчивого развития следует рассматривать качество инвестиций не только как показатель, характеризующий степень доходности капиталовложения в конкретный инвестиционный сегмент и объект, а и характеризующий степень социальной и экологической эффективности. Проанализирована общая динамика объема инвестиций в промышленность в 2010–2018 гг. Выявлена четкая тенденция к росту объема инвестиций в промышленность в стоимостных показателях за анализируемый период по всем видам промышленной деятельности: добывающей промышленности и разработке карьеров, перерабатывающей промышленности, поставке электроэнергии, газа, пара и кондиционированного воздуха и водоснабжения. Приведены конкретные примеры освоения эффективных капитальных инвестиций на примере ПАО «АрселорМиттал Кривой Рог», металлургического комбината «Азовсталь» Группы Метинвест, индустриального парка «Innovation Forpost».

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционный процесс, промышленные предприятия, капитальные вложения, качество инвестиций.

Петрушенко Н. Н. *Эволюция инновационной модели Quintuple Helix на примере промышленных и природных парков Украины.* — С. 109.

Устойчивое развитие невозможно без постоянного совершенствования экономической, социальной и экологической деятельности на основе моделирования инноваций. Цель статьи состоит в обосновании экономико-экологической инновационной деятельности промышленных и природных парков на основе Helix-моделирования в его эволюционном контексте. В рамках предложенного концептуального подхода

раскрыта роль регулирования в моделировании инновационной деятельности в контексте устойчивого развития: сочетание государственного, рыночного и социального регулирования является залогом формирования действенной политики по реализации Целей устойчивого развития, а именно через: формирование рамок и минимально необходимый контроль за соблюдением правил поведения на рынке инновационных товаров и услуг. Особое внимание уделено проекции Helix-моделирования в плоскость деятельности парков в его эволюционном контексте: Triplex Helix → Quadruple Helix → Quintuple Helix. Эволюция Helix-моделирования может происходить в обратном направлении: с одной стороны, целесообразно сочетать опыт природопользования (экологизация индустриальных парков), а с другой — привлекать инвестиции в экономику природопользования (экономизация природных парков) в рамках реализации Целей устойчивого развития 2030; с определением долгосрочных проблем природопользования и охраны окружающей среды в их институциональном и стратегическом контексте. Разделение на эволюционные этапы является условным в том смысле, что можно провести параллели между эволюцией концептуальной модели инновационной деятельности и становлением концепции устойчивого развития; Helix-модель аналитически сопровождает ход устойчивого развития. Общим при формировании экономико-экологических инноваций в деятельности парков, прежде всего, эксперимент- и велнес-туризма, определен инклюзивный подход.

Ключевые слова: Helix модель, регулирование, экономико-экологическая инновация, рекреация, туризм.

Пидоричева И. Ю. *Инновационная экосистема Приднепровского экономического района: акторы, их качество и полнота.* — С. 116.

В последние годы интерес ученых к концепции инновационной экосистемы значительно повысился: процессы формирования инновационных экосистем исследуются на разных уровнях — от виртуального до глобального. Данная работа посвящена проблематике формирования инновационных экосистем на уровне регионов как наиболее благоприятного для осуществления инноваций.

Среди ученых нет единого мнения относительно того, какие структурные элементы и отношения являются важнейшими в инновационных экосистемах, и каким должен быть их состав. Традиционно участников экосистемы разделяют по моделям тройной или четырехзвенной спирали, делая акцент на институциональных секторах, а не на функциях и ролях участников. Предложено расширить перечень акторов (действующих лиц, структурных элементов) инновационной экосистемы и объединить их в шесть секторов, в зависимости от выполняемых ими функций и ролей: предпринимательский, государственный, научно-образовательный, финансового обеспечения, инфраструктурной поддержки, общественных объединений.

В соответствии с этим подходом, проанализировано состояние региональных инновационных экосистем в областях Приднепровского экономического района по всем секторам акторов на предмет их полноты и качества для обеспечения целостности и ответственности экосистем. На основании анализа выяв-

лено, что наиболее развитыми секторами акторов являются предпринимательский и научно-образовательный, но с поправкой на неравномерность их распределения по областям района, структурную разбалансированность промышленного комплекса и постепенное истощение кадрового потенциала научной сферы. Обосновано, что эти узкие места не уменьшают внутренних резервов областей для повышения инновационности и конкурентоспособности региональной экономики. Такая перспективная возможность зависит от акторов государственного сектора, секторов финансового обеспечения и инфраструктурной поддержки инноваций. Пока они являются наиболее критичными как по количеству, так и по качеству акторов.

Сделан акцент на исключительной роли государства в развитии инновационных экосистем, которая должна заключаться в создании (содействии созданию) отсутствующих акторов, повышении качества действующих и формировании условий (макроэкономических, институциональных, технологических), которые будут поддерживать каждую составляющую экосистемы, стимулируя их взаимное усиление и сотрудничество. Подчеркнуто, что украинскому государству нужно развивать инклюзивные институты, имплементируя формат инклюзивной инновационной политики, изменяя культуру отношений между властью и общественностью, закладывая в их основу принципы открытости, доверия и партнерства.

Ключевые слова: инновационная экосистема, акторы экосистемы, регион, инклюзивные институты, инклюзивная инновационная политика.

Попко Е. В. *Методические подходы к оценке уровня конкуренции на рынке молока и молочной продукции Украины.* – С. 183.

Конкуренция на рынке молочной продукции является важной предпосылкой его существования и развития, стимулируя операторов рынка внедрять более эффективные способы производства, предлагать новые концепции и ценовые предложения, осваивать работу в новых сегментах. Поскольку основными производителями молока в Украине становятся сельскохозяйственные предприятия, крайне важным является правильное формирование рынка молочной продукции в Украине, одним из главных условий формирования которого является высокий уровень конкуренции между производителями. Существование эффективной конкуренции, которая уравнивает интересы субъектов рыночных отношений, стимулирует внедрение новшеств и соревнования во всех сферах деятельности, является одним из основных условий развития экономики Украины. Такая конкуренция открывает новые возможности совершенствования производства, формирует оптимальную структуру рыночного спроса и предложения, способствует оптимизации издержек производства.

Целью статьи является оценка уровня монополизации и конкуренции на рынке молока и молочной продукции Украины на основе индекса концентрации рынка, индекса Херфиндаля-Хиршмана, показателя дисперсии, индекса энтропии, кривой Лоренца. Распределение рыночных долей среди производителей молочной продукции проведено на основе показательного закона распределения, на основе которого смоделировано распределение более мелких производителей, которые обеспечивают молочной продукцией

45% процентов рынка Украины. Оценка уровня монополизации и конкуренции молочного рынка Украины позволило систематизировать совокупность операторов молочного рынка и дало возможность выяснить долю охвата ими отечественного рынка переработки молока и производства молочной продукции. В ходе исследований было выяснено, что рынок производства молочной продукции в Украине является высококонкурентным, что является положительным фактором для дальнейшего становления данного рынка.

Ключевые слова: операторы рынка, рынок молока и молочной продукции, индекс концентрации рынка, индекс Херфиндаля-Хиршмана, показатель дисперсии, индекс энтропии, кривая Лоренца, показательный закон распределения.

Прогник Е. Д. *Неоиндустриальное будущее Украины: ожидания vs препятствия.* – С. 16.

Исследованы значимые черты процесса неоиндустриализации во взаимосвязи с глубинными изменениями в постиндустриальном обществе, которые обуславливают специфику этого этапа промышленного развития, однако отсутствуют в настоящее время в Украине. Неоиндустриализация как составляющая экономики знаний не сводится только к процессам постиндустриальных технологических трансформаций путем изменения секторальной структуры экономики и реструктуризации промышленности. Проведен анализ факторов, которые привели к появлению совершенно новых процессов организационных изменений в постиндустриальном обществе, в котором крупномасштабное массовое производство и массовое распределение товаров уже не являются прогрессивными методами, в результате чего экономия на масштабе уже не является рыночным преимуществом в неоиндустриальной экономике. На более высокой ступени развития становятся все более востребованными дифференцированные товары и услуги. И это многообразие предложений гармонируется многообразием спроса, становясь постоянным двигателем инновационного процесса в развитых экономиках, а высокодифференцированная структура промышленного производства является фактором и результатом этого многообразия. Рассматриваются проблемы развития малого бизнеса, который становится важной составляющей неоиндустриальной структуры, без которой невозможно ее эффективное функционирование в условиях сегментации рынка и фрагментации спроса. Подробно проанализированы статистические данные и индексы, которые измеряют уровень технологической готовности экономики страны (индекс глобальной конкурентоспособности, индекс сложности экономики и др.). На основе проведенного анализа выделены системные проблемы и сделан вывод, что существующая структура украинской экономики в любом аспекте (отраслевом, ресурсном, внешнеторговом) не соответствует современным требованиям неоиндустриального развития страны.

Ключевые слова: неоиндустриализация, конкурентоспособность, постиндустриальная бизнес-среда, демассификация производства и потребления, индекс сложности экономики, малый бизнес.

Пушак В. Я., Горбаль Н. И. *Инновации как фактор повышения конкурентоспособности Украины.* – С. 131.

В условиях глобализации инновации выступают основным источником экономического развития. Учитывая это, данная публикация посвящена исследованию влияния инноваций на конкурентоспособность Украины с целью обеспечения устойчивого экономического роста. На основе анализа достижений ученых сформулирован вывод о том, что инновационный потенциал выступает двигателем изменений и формирует базу для перспективного развития в конкурентных условиях. Проанализированы индексы, которые используются для определения уровня инноваций в рамках международной конкурентоспособности каждой страны, а также важность развития инновационной деятельности в целом. Исследованы факторы влияния на уровень конкурентоспособности Украины, в частности инновационный потенциал, как занимающий низкие позиции по сравнению с другими. Сосредоточено внимание на тех его элементах, которые тормозят способность к инновациям отечественных субъектов хозяйствования. Осуществлена классификация стран в зависимости от инновационной политики, что позволяет осознать важнейшие причины неравномерности их инновационного развития.

В ходе проведенного исследования установлено, что развитие бизнес-процессов и применение новейших инновационных разработок позволяет предприятиям определять перспективы и расширять деятельность на новых рынках. Рекомендуются обратить внимание на развитие инноваций и поиск новых бизнес-решений с целью создания конкурентного потенциала и решения имеющихся проблем, а также достижения поставленных целей в рамках деятельности предприятия и обеспечения международной конкурентоспособности. Формирование и реализация эффективной инновационной политики позволит Украине занять высокие позиции в международных рейтингах конкурентоспособности и соответственно достичь высшего уровня развития, что будет способствовать возможности увеличения уровня благосостояния населения.

Ключевые слова: инновации, конкурентоспособность, инновационный потенциал, индекс глобальной конкурентоспособности.

Сидорчук О. Г., Панькова О. В. *Формирование и обеспечение многоуровневой системы социальной безопасности Украины в контексте государственного регулирования.* — С. 138.

Формирование и обеспечение условий безопасности человека, общества и государства является важным стратегическим приоритетом государственного управления в Украине. Отечественная практика государственного регулирования социально-экономическими процессами не опирается на возможности одновременного задействования субъектов социальной безопасности — человека, общества, государства для обеспечения социальной безопасности. Во многом это связано с отсутствием многоуровневой системы социальной безопасности. Хотя именно такая система способна более эффективно противодействовать внешним и внутренним угрозам социальной безопасности страны за счет одновременного привлечения и использования потенциалов основных субъектов. Поэтому целью статьи стало исследование проблем формирования и обеспечения социальной безопасности человека, общества и государства в Украине как многоуровневой системы, в основе которой — защищенность

социальных интересов человека, государства и общества, что обеспечивает социально-экономическую стабильность, внутреннюю устойчивость в условиях усиления внешних и внутренних угроз. Авторами определена сущность социальной безопасности как многоуровневой системы с позиций системного, структурно-функционального, субстанционального подходов; раскрыта взаимосвязь субъектов и объектов в системе социальной безопасности; оценено влияние сфер национальной безопасности на достижение целей социальной безопасности в Украине; а также раскрыты основные препятствия реализации многоуровневой системы социальной безопасности человека, общества и государства в Украине. Предложена и обоснована структурная модель многоуровневой системы социальной безопасности через взаимосвязь социальных интересов человека, общества и государства.

Ключевые слова: социальная безопасность человека, государства, общества; государственное регулирование; многоуровневая система социальной безопасности, социальные интересы.

Соколовская Е. Н. *Проблемы внешней торговли Украины и ее регионов в условиях глобального кризиса.* — С. 97.

В статье анализируются состояние и динамика внешней торговли Украины и ее регионов, выявлены негативные тенденции: непропорциональные темпы роста экспорта и импорта, что обусловило отрицательное сальдо баланса внешней торговли, неудовлетворительная структура экспортно-импортных операций, преобладание в экспорте сырьевых товаров, а в импорте — машин, оборудования и другой высокотехнологической продукции. На уровне регионов это проявилось в чрезмерной региональной дифференциации внешнеэкономической деятельности, преимущественно сырьевой структуре экспорта, чрезмерной экспортной и импортной зависимости многих регионов, что делает уязвимой региональную экономику от ситуации на внешних рынках. Определены угрозы, возникающие в сфере внешнеэкономической деятельности регионов в связи с экономическим кризисом, которые проявляются в уменьшении внешнего спроса и экспортной выручки, потере внешних рынков, что нанесет значительный ущерб экономике экспортозависимых регионов. Обоснованы необходимость, условия и направления диверсификации и увеличения экспортного потенциала регионов путем разработки законодательных, организационных и финансово-экономических мероприятий на государственном и региональном уровнях.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, внешняя торговля, экспорт, импорт, экспортный потенциал, регион.

Сохнич А. Я., Якимчук А. Ю., Казаченко Л. М. *Управление территориями, на которых расположены возобновляемые источники энергии.* — С. 58.

Сейчас рост цен на энергоресурсы негативно сказывается не только на состоянии экономики многих стран мира, которые являются зависимыми от импортируемых энергоносителей, но и на благосостоянии их граждан. Именно поэтому значительная роль принадлежит внедрению возобновляемых источников энергии, в частности альтернативных или нетрадицион-

ных, которые позволяют повысить уровень энергетической безопасности Украины, уменьшить стоимость природных энергоносителей и улучшить качество жизни населения. Национальные инструменты регулирования развития «зеленой» энергетики, должны учитывать такие инновационные инструменты как гранты, применение торговой системы сертификатов, энергопаспортизацию, финансирование энергосберегающих проектов на основе перфоманс-контрактинга, использование «зеленых» тарифов, энергетической сертификации, и т.д. В работе приведен экспериментальный проект организации территории с размещением ветроустановок и охранных зон. В статье рассмотрена методология и методические подходы к управлению территориями с возобновляемыми источниками энергии учитывая требования ландшафта.

Ключевые слова: ландшафт, возобновляемые источники энергии, зоны санитарной охраны, охранные зоны, природно-территориальный комплекс.

Столяров В. Ф., Шинкарюк А. В., Островецкий В. В., Столярова В. В. *Методологические основы фискальной децентрализации доходов в условиях становления бюджетной федерализации унитарного государства.* — С. 202.

В статье раскрыты организационно-экономическая сущность и финансовое содержание бюджетной федерализации унитарного государства. Определены критерии финансового потенциала региона (валовой региональный продукт как результат финансово-экономической деятельности территории) и перераспределения фискальных полномочий органов власти общенационального, регионального и местного уровней (достижение завершенности натурально-вещественного и стоимостного кругооборота составляющих воспроизводственных процессов человеческого и социального капитала согласно задачам государственной политики развития).

Систематизированы теоретические и реальные модели фискальной децентрализации различных исследователей и конкретных стран. Обобщено пять концепций фискальной децентрализации с ориентацией на внедрение в Украине социально адекватного менеджмента в межбюджетном регулировании доходов и расходов.

Приведены основные стратегические направления дальнейшего развития бюджетно-налоговой политики и главные задачи совершенствования фискальной децентрализации в условиях создания Объединенных территориальных общин.

Ключевые слова: бюджетный федерализм, фискальная децентрализация, финансовая автономия, доходы, расходы, трансферты, межбюджетные отношения, местное самоуправление, юрисдикции.

Таранич А. В. *Стратегии экономического роста стран в контексте глобальных вызовов развития мирового хозяйства.* — С. 52.

Рассмотрены предпосылки развития мирового хозяйства с учетом глобальных проблем современности, которые создают препятствия к развитию стран. Экономические препятствия заключаются в необходимости одновременного финансирования государственного долга и инновационного развития. Проведен обзор неоклассической, кейнсианской, инноваци-

онной и институционалистической теорий экономического роста стран, предоставлена сравнительная характеристика концепций нулевого, устойчивого, носферного, инновационного и инклюзивного экономического роста.

Определено, что применение различных подходов к результатам экономического роста стран имеет значение в контексте политических и экономических сдвигов, когда правительственная политика формирует ожидаемые результаты в основных направлениях: экономическом, инновационном, социальном, экологическом. Она должна обеспечивать переход для всех стран к индустриальным и постиндустриальным стадиям развития, с формированием такого постиндустриального общества, которое не имеет существенного разрыва между бедными и богатыми слоями населения.

Целью работы является обзор теоретико-методологических положений по разработке стратегий экономического роста стран с транзитивной и развитой экономикой и их применения с учетом глобальных вызовов развития мирового хозяйства.

Определено, что разработка стратегий экономического роста стран требует взвешенного подхода с точки зрения ожидаемых результатов и имеющихся ресурсов. Страны с различными уровнями экономического развития требуют применения различных стратегий, но с ростом уровня развития стран интенсивность стратегий снижается, акценты смещаются от развития промышленности к повышению уровня занятости и качества жизни населения, развития гражданского общества, социальной и экологической ответственности.

В качестве актуального вызова рыночной экономики должен быть поиск и построение эффективных методов взаимодействия правительственных структур с корпоративным сектором экономики, чтобы направить усилия большого бизнеса на решение вопросов социально-экологического развития страны в режиме диалога и государственно-частного партнерства.

Эволюция стратегий роста стран опиралась на экономическую, экологическую, социальную, инновационно-технологическую составляющие, которые создавали положительный эффект развития стран. Практика их применения различными странами показала, что на разных этапах развития каждая составляющая создает желаемый эффект, когда страны выбирают различные варианты в качестве переходных, и переходят к развитию стратегии инклюзивного роста. Для развитых стран мира стратегия инклюзивного роста имеет дополняющий, результирующий характер, что усиливает действие базовой стратегии (для стран ЕС) устойчивого или инновационного роста (для США, Индии, КНР).

Национальная стратегия инклюзивного роста должна опираться на базовые принципы паритетности экономических возможностей по доступу рыночных субъектов к ресурсам и рынкам сбыта; на равенство в политической, законодательной, антимонопольной, налоговой политике; на внедрение целенаправленной правительственной политики на рынке труда (достойный труд, продуктивная занятость, качество жизни населения) и взаимодействия между бизнесом, правительством, профсоюзами, наемными работниками и населением в целом относительно равномерного рас-

предела национального дохода и сокращения разрывов между бедными и богатыми слоями населения.

Определено, что инклюзивную экономику можно сопоставить с концепцией государственно-частного партнерства, с той разницей, что второе направлено на проведение диалога и коллаборации в социальных проектах предпринимательского и корпоративного секторов экономики, а первое предусматривает прямые привлечения широких слоев населения к социальным инициативам.

Для таких стран с транзитивной экономикой, как Украина, формирование стратегий экономического роста инклюзивного типа должно происходить после решения задач по построению самодостаточной индустриально-аграрной экономики, которые будут иметь характер постиндустриального развития.

Ключевые слова: стратегии экономического роста стран, глобальные вызовы развития мирового хозяйства, нулевой рост, устойчивый рост, ноосферный рост, инновационный рост, инклюзивный рост, правительственная политика.

Шелеметьева Т. В., Зайцева В. Н. *Оценка социально-экономического развития туризма в Украине как важное направление эффективности управления. — С. 103.*

В статье обоснована необходимость оценки социально-экономического развития туризма в Украине как важного направления эффективности управления. Сегодня, для того чтобы успешно планировать и развивать туризм в регионе, а также управлять его развитием, следует иметь четкое представление о социально-экономическом значении туризма. Положительный эффект развития туризма на экономику региона создается только в том случае, когда туризм в регионе развивается всесторонне.

Отмечено, что в экономике существует множество различных показателей оценки эффективности туристической сферы, которые делят на глобальные (на уровне экономики государства, региона) и локальные (для предприятий и их подразделений). Важнейшим показателем экономической эффективности, отражающим конечные финансовые результаты деятельности туристического предприятия, является показатель рентабельности. Расчет количественных показателей туристической деятельности в регионе предполагает расчет и анализ показателей отдельно по каждому городу. Совокупный вклад туризма в экономику региона включает как прямой, так и косвенный вклад. Прямое влияние туризма на экономику региона — это результат расходов туриста на покупку услуг и товаров туризма. Косвенный вклад туризма в экономику региона проявляется в эффекте повторения затрат ту-

ристов на покупку услуг и товаров в определенное время, и в определенном месте.

Исследована общая концепция социально-экономической оценки развития туризма крупного туристического центра (региона). Отмечено, что сравнительную оценку эффективности развития туризма следует проводить с учетом влияния его на экономику города (региона). Концепция предлагает в качестве критерия эффективности развития туризма принять прибыль, получаемую социально-экономической сферой региона (города) от туристической деятельности.

Обосновано, что развитие человеческих ресурсов — это важнейший элемент устойчивого развития туризма, а также региона и общества в целом. Устойчивое развитие туризма в конечном итоге приводит к устойчивому развитию всей территории, при этом осуществляя охрану природы, культуры, социальное и экономическое развитие.

Отмечено, что развитие сферы туристических услуг, человеческих ресурсов в туристической отрасли является важным фактором планирования и развития человеческих ресурсов региона и страны в целом. Рассмотрены этапы концептуальной модели планирования и развития человеческих ресурсов в туризме. Отмечено, что существующие показатели эффективности развития сферы туристических услуг в незначительной степени отражают социальную эффективность развития туризма, а также не учитывают уровень развития человеческих ресурсов данной отрасли.

Предложена методика оценки развития туризма, ориентированная на концептуальную модель планирования и развития человеческих ресурсов в туризме, путем введения агрегированного показателя — индекса развития человеческих ресурсов туризма. С целью ориентации на практическую применимость данного подхода индекс развития человеческих ресурсов в туризме можно рассчитать на основе следующих индикаторов: стаж (опыт) работы в туризме; количество работников в туризме, которые имеют высшее специальное образование; количество работников в туризме с высшим образованием; доходы работников, занятых в туризме. Методика предоставила возможность сделать выводы и разработать рекомендации по усилению стандартов качества подготовки квалифицированных работников гостиниц и туристических фирм как важной оперативной цели стратегического направления развития туризма «создание атмосферы гостеприимства, повышения качества муниципальных и коммерческих услуг».

Ключевые слова: оценка, показатели, эффект, социально-экономическое развитие, человеческий ресурс, туризм.

ABSTRACTS

Amosha O., Nikiforova V. *The place and the role of Ukraine's steel industry on the global steel market in 2013-2018.* – P. 27.

In the paper studied dynamics of the place and the role of Ukraine's steel industry on the global steel market in 2013-2018. It is defined that against the background of the emergence of new leading countries in the steel production, the general unfavorable situation on the global steel market and military operations on the Donbass a decrease of steel production, consumption, export and import of metal products in Ukraine are observed. It is revealed that the assortment of manufactured and exported products is non-competitive. As a result, there are a further decrease of the country's share in global indicators and an increase of domestic steel industry's dependence of the global conjuncture.

Keywords: steel industry, global steel market, production, consumption, assortment, exports-imports of steel products, place and role of Ukraine.

Antonyuk V. *Health in the System of Factors of the Formation of Ukraine's Labor Potential.* – P. 154.

The article covers socio-economic aspects of health of the working population as the basis of the country's labour potential formation. Analysis of the State of health of the working population is revealed, that half of the able-bodied has certain diseases, and the prevalence of diseases grows. Special attention paid to dangerous conditions of work and industrial injuries. Systematized health risks for the employed population and the conditions for solving the

Keywords: work potential, working population, health, diseases, dangerous working conditions, injuries.

Boreiko V. *How to Prevent Deep Recession of the National Economy.* – P. 6.

The article reveals that the global and national economies are developing cyclically, so Ukraine needs to prepare in advance for the financial and economic crises that are inevitable. It was determined that the current recession of the national economy will be intensified by problems associated with the spread of coronavirus disease into the country and the introduction of quarantine in this regard. It is proposed that state authorities introduce a set of proactive measures to prevent a recurrence of the crisis of 2008–2009. It is grounded that the state's actions to reduce the tax and social burden, preserve jobs and attract new investments will help minimize the effects of the crisis and, together with a balanced financial policy of enterprises, will allow Ukraine to limit financial and economic shocks and prevent a deep recession.

Keywords: national economy, financial crisis, recession, quarantine, tax burden, jobs, discount rate.

Bugayko D., Kharazishvili Y. *Theoretical Foundations of the Aviation Industry Strategic Safety Management in the Context of Ensuring Sustainable Development of the National Economy.* – P. 166.

The aviation industry is an open type system, which is affected by a wide range of technical, natural, human and economic threats. In the same time, aviation is a generator of significant environmental threats. Therefore, we cannot imagine the aviation industry aside from seeking answers to contemporary global challenges. The aim of the

article is to determine the theoretical foundations of strategic safety management of the aviation industry in order to develop effective tools for ensuring sustainable development of the national economy. Aviation safety is an important component of the concept of general national security, personal security, public safety and transport safety against external and internal threats. For strategic safety management of the aviation industry in the context of sustainable development of the national economy, a structural and functional scheme of an integrated threat identification and neutralization system, proactive risk management in solving the problems of ensuring aviation safety, safe connection of people and business and environmental safety has been developed. To identify and strategize the safety level of the aviation industry, timely identify and neutralize threats and manage risks, the modern methodology of the IES of the National Academy of Sciences of Ukraine is chosen. Methodology is based on the applied theory of systems, control theory, economic cybernetics and allows you to obtain the dynamics of integral indices of the aviation industry safety components, which can serve the best indicator of the effectiveness of safety measures. Instead of classical forecasting methods for strategic scenarios of the aviation industry, using the principle of “*the past determines the future*”, it is proposed to use adaptive methods of regulating control theory based on the principles of “*the future is determined by the path to the future*”.

Keywords: aviation industry, strategic management, flight safety, sustainable development, national economy, threats, risks.

Deich M. *Decentralization in Ukraine: Problems, Ways to Solve them.* – P. 66.

Decentralization that began in 2014 had positively to influence on economic development of country, corresponding reforms – to envisage the redistribution of plenary powers and functions between a center and local authorities, change of administrative-territorial device. But all questions are decided not, but some are even not clearly regulated, that is why this problem is actual, needs certain researches and stipulates the necessity of development and introduction of urgent anti-crisis events, including corresponding suggestions in relation to continuation of decentralization of power taking into account world experience. There are certain problems that brake decentralization. In particular, the actual is remained by a skilled problem, also extremely need to modernisation of industry of country in the conditions of decentralization of power. Decentralization of public management remains actual in Europe and to this time. Lately the reforms sent to the further redistribution of state plenary powers in already decentralizing countries are conducted in European Union. Europe now balances between decentralization and recentralization. In recent year scientists began to pay attention organization of public power in the countries of Asia, especially in those countries that showed successes with the economic development. A basic accent in alteration of economy of these countries was done not on decentralization of power, but on: industrialization on the basis of the newest scientific and technical achievements with an orientation to the foreign market, general availability and high

level of education in a country and maximal use of foreign capital.

Ukraine on the second stage of decentralization needs to take into account not only experience of Europe but also countries of Asia, also it follows to define optimal distribution of plenary powers between the branches of power for maximally effective work of organs of local self-government in relation to socio-economic development of territories. Local and regional authorities must be attracted in the process of making decision as an equal in rights partner for the achievement of consensus and providing of quality standard of living of their habitants.

Keywords: decentralization, public management, plenary powers, organs of local self-government.

Diatlova V., Polozhentseva K. *Foreign Economic Activities of Ukraine: Regional Features, Trends and Directions for Development.* – P. 73.

The article scientifically substantiates modern peculiarities and trends in the field of foreign economic activity of economic regions of Ukraine according to the main indicators. It has been established that most economic regions are export-oriented. However, the export potential is not fully realized - at present, not a single region has reached the base level of 2013 in terms of absolute growth in both export and import. The analysis of the commodity structure of exports and imports according to the international classification. It has been proven that the export of most regions is dominated by commodities with low added value, as well as labour-intensive and resource-intensive, and finished goods dominate in import. Instruments of the mechanism of economic development are proposed for restoring the status of Ukraine as an export-oriented state.

Keywords: foreign economic activity, regional peculiarities, trends in export and import, instruments of the mechanism of economic development.

Gritsenko S., Volosjachyk M. *Using of the Investment Marketing in the Formation of the Diversified Supply Chain Enterprises in the Realm of Clinical Research in Ukraine.* – P. 160.

Using of the investment marketing in the formation of the diversified supply chain enterprises in the realm of clinical research in Ukraine contributes to solving the problem of capital attraction.

The diversified supply chain provides an opportunity to compensate for the decline in market share of some pharmaceuticals by the increase in others. Thus diversified supply chain enterprises are more resilient and competitive, than highly specialized. The diversified supply chains have the opportunity, using the investment marketing tools to transfer capital to the most profitable industries. The use of marketing strategies can greatly enhance the effectiveness of efforts to attract capital to the diversified supply chains and able to ensure high ratio of profitability and risk for investors and lenders.

The purpose of the article is to justify the need to introduce modern technologies and marketing and logistics tools for clinical investment attraction research and ensuring the necessary quality and efficiency.

In this article proposes the ways of increasing the competitiveness of Ukraine in research and developments on the global pharmaceutical scene. Using of the investment marketing in the formation of the diversified supply chain enterprises in the realm of clinical research in Ukraine was substantiated. Clinical marketing logistics de-

velopment opportunities in Ukraine were revealed. Features of innovations of logistics companies in medicine have been identified, that form of supply chain. The principles and the factors for investment decision-making were presented.

Using of the investment marketing in the formation of the diversified supply chain enterprises in the realm of clinical research in Ukraine can significantly improve the efficiency of efforts to attract capital. The investment marketing allows for a demanding approach to identifying the best suppliers of capital and providing them with an incentive in the form of a higher ratio of profitability to risk.

Keywords: investment marketing, supply chain, medicines, clinical research, diversification.

Hutsaliuk O. *The Development of State Regulation of Economic Relations in Field of Bankruptcy in Ukraine.* – P. 188.

The article deals with the main stages of becoming a bankruptcy institute in Ukraine as a mechanism for regulating a market economy, examines the development of state regulation of economic relations in the field of bankruptcy in Ukraine, and presents problems and proposals for their solution. The bankruptcy procedure is distinguished and the national aspects of bankruptcy are emphasized. The problems of applying bankruptcy law have been identified. Gaps in national legislation have been identified. The approaches that were identified to identify the goals of the bankruptcy procedure are analyzed and the causes of bankruptcy of domestic enterprises are presented.

Ukraine, as a country aimed at building a market economy, must have an effective bankruptcy institution. The goals of such an institute are to restore the debtor's solvency and to preserve the business entity. For this purpose it is necessary to improve the normative-legal mechanism of the institute, which would take into account the state of the modern economy, the level of social development, the historical way of life of the people and set the goal of achieving not private interest, but the general goal – restoring the solvency of the debtor.

Bankruptcy means liquidation, sale of property assets of the debtor in order to satisfy the claims of creditors. Liquidation is an extreme measure applied to the debtor if the debtor's financial recovery measures did not bring a positive result. That is, bankruptcy law has two goals: restoring the solvency of the debtor, and in the event that such a restoration is impossible, satisfying the creditors' claims in the most equitable way.

Keywords: bankruptcy, bankruptcy institute, insolvency, regulator, market economy.

Kolosov A. *Structural and Economic Aspects of the Donbass Reintegration Strategy.* – P. 79.

An attempt is been made to present the structure of the Donbass reintegration strategy in the form of three interrelated processes: the development of controlled territories, the settlement of the armed conflict and the reintegration of certain regions of Donetsk and Lugansk regions. The stages of these processes are determined, interconnected by the logic of a politico-diplomatic settlement of the armed conflict in the Donbass. In the article is been proposed the structuring of the controlled territories of Donbass into four subregions, which differ in the specificity of their own development problems. According to the logical sequence and content of the implementation of the

stages, each of them is determined by a list of acute problems, tasks and the results of their solution in order to socio-economic development of the region and improve the humanitarian living conditions of its residents. The principle of the formation of options for fulfilling the tasks of the stages should be taken into account in developing scenarios of the Donbass reintegration process is shown. The adoption of the proposed approach by the developers of the State Strategy for the Reintegration of Donbass would help to determine the tasks of immediate structural and economic transformations that are relevant already at the existing stage of the armed conflict. Certain acute nodes of the structural and economic problems of the controlled territory of Donbass can be used as proposals for the terms of reference for the development of the state strategies for the economic recovery of controlled territories and the reintegration of Donbass as a whole.

Keywords: Donbass, armed conflict, controlled territories, ORDLO, reintegration, strategy, economic aspects.

Liashenko V., Petrova I. *Strategies in the System of Public Administration: Current Challenges and Scientific and Expert Platforms.* – P. 86.

Proposals to strengthen the role of regional and territorial development strategy at the national level, at the regional and community level in the context of globalization and European integration are substantiated. The management system of the new state regional policy is analyzed. It was found that the process of strategizing is multidimensional and multidimensional, and also requires the formation of appropriate vertical and horizontal levels as an independent branch of government. It is proposed to form scientific and expert platforms of strategy as a network structure with the participation of government, business structures and the expert community from the national to local levels. Scientific and expert platforms of strategy in the system of strategic planning of socio-economic development of the country, macro-region, region, city, district and united territorial communities are considered. In order to form effective development institutions and monitor their functioning, it is proposed to form corporations of advanced development of macroregions (economic districts), corporations of advanced development of regions, corporations of advanced development of the city and united territorial communities. It is revealed that for the long-term horizon of forecasting and planning it is expedient to rely on the cyclic theory of "long waves" M.D. Kondratiev (25-30 years, this is 1/2 of the long wave of Kondratiev). The 25-30-year long-term planning directive requires the addition of medium-term (5-7 years) and short-term (2-3 years) planning tools. At all levels, it is advisable to develop short-term 2-3-year programs with specific sources of funding for program activities to address the most complex problems of regional development. The basis of short-term (2-3-year) programs should be projects based on international-public-private partnership. It is noted that the implementation of specific measures should be carried out on the basis of program-project approach.

Keywords: strategizing, strategist, public administration, scientific and expert platforms, strategic planning, international-public-private partnership, corporations of advanced development.

Lishchynskyy I. *Cities and the Policy of Territorial Cohesion in the EU.* – P. 46.

The paper reveals the main instruments for ensuring the cooperative functioning of cities and surrounding regions in the context of territorial cohesion policy in the European Union. It was noted that the policy of territorial cohesion resonates primarily with the practical implementation of the concept of "functional urban areas". Currently, such functional urban areas often transcend national borders, necessitating the implementation of cross-border administration. In addition, considerable attention is paid to the implementation of Integrated Sustainable Development Strategies, which began to be implemented at the pan-European level in the framework of Cohesion Policy for 2014-2020 as part of the overall transformation of political ideology and practice in favour of a place-based approach.

It was noted that the "EU Urban Agenda" was launched in 2016 with the aim of achieving "better regulation", "better funding" and "better knowledge" by cities, as well as to reach the compliance with the UN Sustainable Development Goals till 2030, in particular in the direction of inclusiveness, security, reconstruction and sustainable urban development. At the same time, it was noted that the priorities, themes and interdisciplinary aspects of the EU Urban Agenda were developed taking into account the priorities of the EU 2020 Strategy for smart, sustainable and inclusive growth.

Keywords: urban development, territorial cohesion policy, place-based approach, functional urban areas, cross-border urban areas, Integrated Sustainable Development Strategies, regional policy, EU Urban Agenda.

Mikhno I., Koval V., Navolokina A. *Social Security Risk Management as a Factor in the Sustainable Development of the Industrial Economy.* – P. 148.

The current conditions of instability and the need for constant adjustment of economic development strategies have led to an increase in the likelihood of unpredictable results that can adversely affect the enterprise. In this regard, situations arise that can cause losses and create unforeseen dangers. The social sphere, constitutes the country's labor potential in Ukraine, is one of the least protected and prone to risk. Activities to ensure social security is an element of a complex system - state policy as a whole and its segment such as ensuring national security, involves the development of measures and the implementation of actions aimed at ensuring and protecting the rights of individuals and social groups. The article analyzes the possible risks in the heavy industry that may violate social security, gives recommendations, quantitative methods for calculating risks. The current problems in industry (low mobility and the high cost of changing technology) and the influence of external and internal factors that increase the likelihood of negative and emergency situations on effective economic indicators are considered. The current state of social security in Ukraine is analyzed and incentives for the development and implementation of safer technological systems and risk reduction in the industry are identified.

It is revealed that attracting investment in the industry, which will increase the product line, improve product quality and working conditions, transparent use of funds can significantly reduce the risks of changing technologies and cheaper products, and an increase in wages and social guarantees will positively affect the preservation of labor potential countries.

Keywords: risk management, risk, labor potential, social security, industrial economics.

Osadcha N., Dziuba S., Lashin P. *Export Potential of Dnipropetrovsk Region: Development Priorities (on the Example of Asian Countries)*. – P. 36.

The article analyzes the tools of market diversification. The situation of development of export activity of Ukraine in the conditions of pandemic is investigated. The main threats to foreign economic activity have been identified.

The necessity to create a mechanism for diversification of export potential of Dnipropetrovsk region in the conditions of economic and political crisis of Ukraine is substantiated. The article analyzes the problems and prospects of development of export potential of Dnipropetrovsk region. One of the main trends in the export activity of the region is the increasing role of European countries as a trading partner, which was due, among other reasons, to the Association Agreement with the EU and the diversification of energy sources. A problematic aspect of export promotion is the lack of knowledge of WTO rules and conditions for entrepreneurs.

The tendencies of export of the Dnipropetrovsk region during the pandemic and the possibility of mixed influence of Russia and cooperation with China have been investigated.

There is no legislatively substantiated mechanism of interaction between the state and industry NGOs in Ukraine. Some efforts by the state to build a mechanism of power-business dialogue are not consistent. To promote these processes, structures were needed that could clearly state to the authorities their current requirements and defend the interests of their industries by all constitutionally possible means, that is, could position themselves and defend their interests in the state bodies of the executive power.

The possibility of diversification of markets and intensification of promotion of goods to the markets of Asia is investigated.

Keywords: export potential, export, import, Asian countries, export climate, action program.

Paderin I., Zhadko K., Goryaschenko Y. *Economics of Investment Processes at the Enterprise*. – P. 192.

In the article it is proved that for Ukraine the priority should be investments in the development of high-tech and high-tech industries. It is noted that in conditions of sustainable development, the quality of investments should be considered not only as an indicator characterizing the degree of return on investment in a particular investment segment and object, but also characterizing the degree of social and environmental efficiency. The overall dynamics of the volume of investments in industry in 2010-2018 is analyzed. A clear tendency has been revealed in the growth of investment in industry in cost terms for the analyzed period for all types of industrial activity: mining and quarrying, processing industry, supply of electricity, gas, steam and air conditioning and water supply. Concrete examples of the development of effective capital investments are given on the example of ArcelorMittal Kryvyi Rih PJSC, Azovstal Iron and Steel Works of the Metinvest Group, and Innovation Forpost Industrial Park.

Keywords: investments, investment process, industrial enterprises, capital investments, investment quality.

Petrushenko M. *Evolution of Innovative Quintuple Helix Model for the Example of Industrial and Natural Parks in Ukraine*. – P. 109.

Sustainable development is not possible without continuous improvement of economic, social and ecological activities through innovation modeling. The purpose of the article is to substantiate the economic and ecological innovation activity of industrial and natural parks based on Helix-modeling in its evolutionary context. Within the proposed conceptual approach the role of regulation in the modeling of innovation activity in the context of sustainable development is revealed: the combination of state, market and social regulation is the key to formulating effective policies to achieve the Sustainable Development Goals, namely through: the formation of frameworks and the minimum necessary control over the observance of the rules of behavior in the market of innovative goods and services. Particular attention is paid to the projection of Helix modeling into the plane of park activity in its evolutionary context: Triplex Helix → Quadruple Helix → Quintuple Helix. The evolution of Helix-modeling can be in the opposite direction: on the one hand, it is advisable to combine the experience of environmental management (ecologization of industrial parks), and, on the other, to attract investment in the economy of environmental management (economization of natural parks) in the implementation Sustainable Development Goals 2030. The division into evolutionary stages is conditional in the sense that parallels can be drawn between the evolution of the conceptual model of innovation and the conception of sustainable development; Helix-model analytically accompanies the course of sustainable development. The inclusive approach has been defined as a common in the formation of economic and ecological innovations in the activities of parks, first of all, experience and wellness tourism.

Keywords: Helix model, regulation, economic and environmental innovation, recreation, tourism.

Pidorycheva I. *Innovation Ecosystem of Pridneprovsky Economic Region: Actors, their Quality and Completeness*. – P. 116.

In recent years, interest in the concept of innovation ecosystem has increased significantly in the scientific community: formation processes of innovation ecosystems are exploring at different levels – from virtual to global. This study is devoted to the issues of innovation ecosystems formation at the regional level as the most favorable for innovations.

There is no unanimity among scientists as to whether what structural elements and relationships are essential in innovation ecosystems, and what their composition should be. Traditionally, ecosystem actors are divided into *Triple Helix* or *Quadruple Helix* models by focusing on institutional sectors, rather than on the functions and roles of actors. To expand the range of innovation ecosystem actors (structural element) and combine them into six sectors, according to the functions and roles performed has been proposed, namely: entrepreneurial, government, scientific-educational, financial support, infrastructural support, public associations.

Under this approach, the state of the regional innovation ecosystems across all sector actors in the Pridneprovsky economic region has been analyzed in order to determine their completeness and quality to ensure the integrity and efficiency of ecosystems. Based on the analysis, it has been revealed that the most developed sector actors are entrepreneurial and scientific-educational, with adjustments for their uneven diffusion across the regions, structural imbalance of the industrial complex and the

gradual depletion of the human resources of the scientific sphere. It has been predicted these bottlenecks do not reduce the internal reserves of the regions in order to increase the innovativeness and competitiveness of the regional economy. In doing so, such a promising opportunity depends largely on actors in the public sector, financial support sector, and infrastructure support sector. While they are the most critical in terms of both quantity and quality of actors.

Emphasis has been given on the exceptional role of the government in innovation ecosystems development, which should consist in creating (promoting the creation) of absent actors, improving the quality of existing and establishing conditions (macroeconomic, institutional, technological) that will support each component of the ecosystems, stimulating their mutual strengthening and cooperation. It has been emphasized that the Ukrainian state needs to develop inclusive institutions, implementing the format of inclusive innovation policy, changing the culture of relations between the government and the public, laying in their basis the principles of openness, trust, and partnership.

Keywords: innovation ecosystem, ecosystem actors, region, inclusive institutions, inclusive innovation policy.

Popko O. *Methodical Approaches to the Evaluation of the Competition Level of the Milk and Milk Products of Ukraine.* – P. 183.

Competition in the market of dairy products is an important requirement for its existence and development, forcing market operators to introduce more efficient production methods, to offer new concepts and cost proposals, to start working in new segments. Since the main milk producers in Ukraine are agricultural enterprises is extremely important is the proper formation of the market of dairy products in Ukraine, one of the main conditions of formation of which is the high level of competition between manufacturers. The existence of effective competition that balances the interests of subjects of market relations, stimulate innovation and competition in all spheres of activities, is one of the main conditions of development of economy of Ukraine. This competition opens up new opportunities for production improvement and develops the optimal structure of market supply and demand contributes to the optimization of production costs.

The aim of this article is to assess the level of monopolization and competition in the market of milk and dairy products of Ukraine based on the index of market concentration, the Herfindahl-Hirschman index, a measure of dispersion, index of entropy, the Lorenz curve. The distribution of market shares among producers of dairy products was carried out based on exponential distribution law, on the basis of which the simulated distribution of smaller producers, which provide dairy products 45% percent of the market of Ukraine. Assessment of the level of monopolization and competition of the dairy market of Ukraine has allowed systematizing a set of operators of the dairy market and gave an opportunity to find out the percentage of coverage of the domestic market of processing of milk and production of dairy products. During the research, it was found that the market of dairy production in Ukraine is highly competitive that is a positive factor for further development of this market.

Keywords: market operators, milk and milk products market, market concentration index, Herfindahl-Hirschman index, variance indices, entropy index, Lorentz curve.

Prognymak O. *Neo-Industrial Future of Ukraine: Expectations vs Obstacles.* – P. 16.

The significant features of the process of neo-industrialization are studied in conjunction with the profound changes in the post-industrial society, which determine the specifics of this stage of industrial development. However, are currently absent in Ukraine. Neo-industrialization, as a component of the knowledge economy, is not limited only to the processes of post-industrial technological transformations by changing the sectoral structure of the economy and industrial restructuring. The analysis of factors that led to the emergence of completely new processes of organizational change in the post-industrial society, in which large-scale mass production and mass distribution of goods are no longer progressive methods, as a result, economies of scale are no longer a market advantage in a neo-industrial economy. At a higher stage of development, differentiated goods and services are becoming increasingly demanded. And this diversity of offers is harmonized by the diversity of demand and is a constant engine of the innovation process in developed economies, and highly-differentiated structure of industrial production is a factor and the result of this diversity. The problems of small business development, which is becoming an important component of the neo-industrial structure, without its effective functioning in the conditions of market segmentation and demand fragmentation are considered, are examined. Statistical data and indices that measure the level of technological readiness of the country's economy (global competitiveness index, economic complexity index, etc.) are analyzed in detail. Based on the analysis, systemic problems are identified and the conclusion is made that the existing structure of the Ukrainian economy in any aspect (industry, resource, foreign trade) does not meet the modern requirements of the country's neo-industrial development.

Keywords: neo-industrialization, competitiveness, post-industrial business environment, demassification of production and consumption, economic complexity index, small business.

Pushak V. Ya., Horbal N. I. *Innovations as a Factor Increasing the Competitiveness of Ukraine.* – P. 131.

In the conditions of globalization innovation is the main source of economic development. In view of this, this publication is dedicated to exploring the impact of innovation on the competitiveness of Ukraine in order to ensure sustainable economic growth. On the basis of the analysis of achievements of scientists, it is concluded that the innovation potential is a driving force for change and forms the basis for perspective development in competitive conditions. The indexes that are used to determine the level of innovation within the international competitiveness of each country and the importance of development of innovation in general are analyzed. The factors of influence on the level of competitiveness of Ukraine, in particular the innovation potential, as one that occupies the lowest positions, are investigated. The focus is on those elements that hinder the ability of innovation of domestic businesses. The classification of countries according to the innovation policy, which allows to understand the main reasons for the unevenness of their innovative development, has been made.

During the conducted research it has been clarified that the development of business processes and the use of innovative innovations allow businesses to identify prospects and expand the activity in new markets. It is recommended to pay attention to the development of innovations

and the search for new business solutions in order to create competitive potential and solve the existing problems, as well as to achieve the set goals within the framework of the enterprise activity and ensure international competitiveness. Formation and implementation of the effective innovation policy will allow Ukraine to occupy a higher position in the international competitiveness ratings and, accordingly, achieve a higher level of development, which will help to increase the level of well-being of the population.

Keywords: innovation, competitiveness, innovation potential, global competitiveness index.

Shelemetieva T., Zaitseva V. *Assessment of Socio-Economic Development of Tourism in Ukraine as Important to Management Effectiveness.* – P. 103.

The article substantiates the need to evaluate the socio-economic development of tourism in Ukraine as an important area of management effectiveness. Today, in order to successfully plan and develop tourism in the region, as well as to manage its development, it is necessary to have a clear understanding of the socio-economic importance of tourism. The positive effect of tourism development on the economy of the region is created only if tourism in the region develops comprehensively.

It is noted that in the economy there are many different indicators of evaluation of the efficiency of the tourism sector, which are divided into: global (at the level of economy of the state, region) and local (for enterprises and their departments). The most important indicator of economic efficiency, which reflects the final financial results of the tourism enterprise is the profitability indicator. The calculation of quantitative indicators of tourist activity in the region provides for the calculation and analysis of indicators separately for each city. The aggregate contribution of tourism to the region's economy includes both direct and indirect contribution. The direct impact of tourism on the economy of the region is the result of the tourist's spending on the purchase of tourism services and goods. The indirect contribution of tourism to the economy of the region is manifested in the effect of repeating the cost of tourists to buy services and goods at a certain time and place.

The general concept of socio-economic assessment of tourism development of a large tourist center (region) is investigated. It is noted that a comparative assessment of the effectiveness of tourism development should be made taking into account its impact on the economy of the city (region). The concept proposes, as a criterion for the effectiveness of tourism development, to accept the income generated by the socio-economic sphere of the region (city) from tourism activities.

It is substantiated that the development of human resources is an essential element of sustainable development of tourism, as well as the region and society as a whole. Sustainable development of tourism ultimately leads to sustainable development of the entire territory, while protecting nature, culture, social and economic development.

It is noted that the development of tourism services, human resources in the tourism industry is an important factor in the planning and development of human resources in the region and the country as a whole. The stages of the conceptual model of planning and development of human resources in tourism are considered. It is noted that the existing indicators of the efficiency of tourism services development to a small extent reflect the social efficiency of

tourism development, and do not take into account the level of human resources development of the industry.

The method of estimation of tourism development is offered, focused on the conceptual model of planning and development of human resources in tourism, by introducing an aggregate indicator – the index of development of human resources of tourism. In order to focus on the practical applicability of this approach, the index of development of human resources in tourism can be calculated on the basis of the following indicators: experience (experience) in tourism; the number of employees in tourism who have tertiary education; number of employees in higher education tourism; income of workers employed in tourism. The methodology made it possible to draw conclusions and develop recommendations for improving the quality standards of training of skilled workers of hotels and tourist companies as an important operational goal of the strategic direction of tourism development “creating an atmosphere of hospitality, improving the quality of municipal and commercial services”.

Keywords: assessment, indicators, effect, socio-economic development, human resource, tourism.

Sokhnych A., Yakymchuk A., Kazachenko L. *Management of the Territories on which the Energy Renewable Sources have been Located.* – P. 58.

At present, rising energy prices have a negative impact not only on the state of the economy of many countries in the world, which are dependent on imported energy, but also on the well-being of their citizens. That is why the implementation of renewable energy sources, in particular alternative, which will increase the level of energy security of Ukraine, reduce the cost of natural energy and improve the quality of life of the population, plays a significant role. National instruments for regulating the development of green energy should take into account such innovative instruments as grants, application of the trading certificate system, energy certification, financing of energy-saving projects on the basis of performance contracting, use of green tariffs, energy certification, etc. The experimental project of the territory organization with the installation of wind farms and protection zones has been presented in this work. The article highlights the methodological and methodological approaches to managing the territories where renewable energy sources are located, taking into account the landscape requirements.

Keywords: landscape, renewable energy requirements, sanitary protection zones, security zones, natural-territorial complex.

Sokolovska O. *Foreign Trade Concerns of Ukraine and its Regions under the Global Crisis.* – P. 97.

The article deals with the analysis of the foreign trade status and dynamics in Ukraine and its regions. Some negative tendencies are revealed: disproportionate import and export growth rate which caused the negative balance of the international trade, unsatisfactory structure of export and import actions: primary commodities prevalence in the export, as well as machines, equipment and other high-tech goods in the import. At the regional level it is manifested in the excessive differentiation of foreign trade activities, primary exports predominance, disproportionate export and import dependence of regions which makes the regional economy hinge on the international market situation.

The threats which arise in the sphere of foreign economic activity under the global crisis are defined. They prove to be evident in the decrease of external demand and export proceeds, foreign market loss which will endanger the economy of export-dependent regions. The necessity, ways and conditions for the diversification and strengthening of the regional export capacity are highlighted which can be achieved through the development and implementation of regulatory institutional, financial and economic activities on the national and regional levels.

Keywords: foreign economic activity, international trade, export, import, export capacity, region.

Stolyarov V., Shinkaryuk O., Ostrovetsky V., Stolyarova V. *Methodological Bases of Fiscal Decentralization of Incomes in the Conditions of Formation of Budgetary Federalization of the Unitary State.* – P. 202.

The article reveals the organizational and economic essence and financial content of the budget federalization of the unitary state. The criteria of financial potential of the region (gross regional product as a result of financial and economic activity of the territory) and redistribution of fiscal powers of national, regional and local levels (achieving completeness of material and value cycle of components of reproductive processes of human and social capital according to tasks development policy).

Systematized theoretical and real models of fiscal decentralization of different researchers and specific countries. Five concepts of fiscal decentralization are generalized with a focus on the introduction of socially adequate management in Ukraine in the intergovernmental regulation of revenues and expenditures.

The main strategic directions of further development of fiscal policy and the main tasks of improving fiscal decentralization in the conditions of creation of the United Territorial Communities are given.

Keywords: budget federalism, fiscal decentralization, financial autonomy, revenues, expenditures, transfers, intergovernmental relations, local self-government, jurisdictions.

Sydorchuk O., Pankova O. *Formation and Ensuring Multi-Level System of Social Security of Ukraine in the Context of State Regulation.* – P. 138.

Creating conditions for the safety of man, society and the state is an important strategic priority of public administration in Ukraine. The practice of state regulation in our country is not based on a multi-level system of social security of a person, society and the state. The purpose of the article is to study the problems of formation and ensuring social security of a person, society and the state in Ukraine as a multi-level system. It is based on security and balance of social interests of a person, state and society. A multi-level system is capable of ensuring socio-economic stability and internal stability in the face of increasing external and internal threats.

The authors determined the essence of social security as a multi-level system from the standpoint of systemic, structural-functional, substantial approaches. The authors also identified the relationship of subjects and objects in the social security system, assessed the impact of the areas of national security on the level of social security in Ukraine; revealed the main obstacles to the implementation of a multi-level system of social security of a person, society and the state in Ukraine. The authors substantiated

the structural model of a multi-level system of social security based on the relationship and balance of the social interests of a person, society and the state.

Keywords: social security of a person, state, society; state regulation; multi-level social security system, social interests.

Taranych A. *Countries' Economic Growth Strategies in the Context of Global Challenges of World Economy Development.* – P. 52.

The prerequisites for the development of the world economy were considered, taking into account the global problems of our time, which create obstacles to the development of countries. The economic obstacles are the need for simultaneous financing of public debt and innovative development. A review of the neoclassical, Keynesian, innovative and institutionalist theories of economic growth of countries are carried out, a comparative description of the concepts of zero, sustainable, noosphere, innovative and inclusive economic growth are provided.

It was determined that the application of various approaches to the results of economic growth of countries is important in the context of political and economic shifts, when government policy forms the expected results in the main directions: economic, innovative, social, environmental. It should ensure the transition for all countries to the industrial and post-industrial stages of development, with the formation of a post-industrial society without gap between the rich and poor.

The aim of the work is to review the theoretical and methodological provisions on the development of economic growth strategies of countries with transitive and developed economies and their application, considering global challenges for the development of the world economy.

It was determined that the development of countries' economic growth strategies requires a balanced approach in terms of expected results and available resources. Countries with different levels of economic development require different strategies, but with an increase in the level of development of countries, the intensity of strategies decreases, the emphasis shifts from the development of industry to increasing the level of employment and the quality of life of the population, the development of civil society, social and environmental responsibility.

The search for and construction of effective methods for the interaction of government structures with the corporate sector of the economy should be an urgent challenge to a market economy in order to direct the efforts of big business to address issues of the countries' socio-environmental development through dialogue and public-private partnership.

The evolution of countries' growth strategies was based on economic, environmental, social, innovative and technological components that created a positive effect on the development of countries. The practice of their application by different countries has shown that at different stages of development, each component creates the desired effect, when countries choose different options as transitional, and proceed to the development of an inclusive growth strategy. For the developed countries, the strategy of inclusive growth is complementary, resulting in nature strengthening of the basic strategy (for the EU member-countries) of sustainable or innovative growth (for the USA, India, China).

The national inclusive growth strategy should be based on the basic principles of parity of economic opportunities for market entities to access resources and markets; equality in political, legislative, antitrust, tax policy; on the implementation of targeted government policies on the labor market (decent work, productive employment, quality of life of the population) and the interaction between business, government, trade unions, employees and the society regarding the uniform distribution of national income and narrowing the gaps between the rich and poor.

It was determined that an inclusive economy can be compared with the concept of public-private partnership, with the difference that the second is aimed at conducting dialogue and collaboration in social projects of the corporate sectors of the economy, and the first provides direct involvement of wide population categories in social initiatives.

For the transitive economy countries, such as Ukraine, the formation of inclusive-type economic growth strategies should occur after solving the tasks of building a self-sufficient industrial-agricultural economy that will have the character of post-industrial development.

Keywords: countries' economic growth strategies, world economy global challenges, zero growth, sustainable growth, noosphere growth, innovative growth, inclusive growth, government policy.

Vyshnevskiy O. *National digital platform: prospects for creation in Ukraine.* – P. 219.

In recent decades, the deepening of digitalization processes continues, which are largely based on the development of digital platforms and the expansion of their penetration into the socio-economic sphere. Although large digital platforms, sometimes uniting billions of users, play a special role, until a separate class has emerged – national digital platforms. Therefore, the purpose of the study is to justify the prospects of creating a national digital platform in Ukraine. In the framework of the study, the national digital platform is defined as a single set of registers of legal entities and individuals, public authorities and public services, algorithms for their interaction and storage, registries and transactions carried out between them, which operates online and is owned by the state.

Among the problems associated with the creation and operation of big digital platforms, the following were highlighted: the need for significant initial investment to create a big digital platform; digital dictatorship (both from the state and society); monopolization and restriction of real competition due to the scale of the digital platform; security of data storage (primarily personal); using confidential data to gain competitive advantage and additional income; discrimination of platform users; general access to the Internet for individuals and legal entities, as well as government bodies. These problems are not critical for the formation of a nationwide digital platform in Ukraine. The main problem is the lack of social Internet and devices that provide Internet access for the entire population. Therefore, among the main tasks, the solution of which provides for creating a national digital platform in Ukraine, the following are identified: connection of the entire population to the Internet; providing the entire population with Internet access devices; ensuring a sufficient level of digital literacy for the entire population of the country.

Keywords: digitalization, national digital platform, Ukraine.

Zadorozhnaya O. G. *Methodological bases of management strategies for the spiritual-noosphere-sustainable anticrisis economic development.* – P. 176.

The overcoming of the crisis state of the Ukrainian economy requires a fundamental change in Outlook, when reflection has to climb on the highest step of understanding the reasons for what is happening in the sphere of the national economy. The main concept of modern economic transformation: sustainable development and the noosphere, as shown by substantial analysis, vishno pursue a pronounced technocratic social development. These concepts vishno not inherent understanding of the primacy of the spiritual realm in the whole life of a business person. However, spirituality defines the status of the individual as a subject who is not simply a carrier of culture, but also the initiator of social innovation, which must always be based on the system of human values. Ukrainian scientists are on the threshold of developing a new paradigm – the spiritual-noosphere-sustainable development, which allows you to seamlessly combine the essential points of the concepts of the noosphere and sustainable development, and theories about tribosten – spiritual-bio-social nature of man. Defining the fundamental basis of such a paradigm are the moral values integral human activities and the operationalization of the indicated nature is effected by blagosna economic activity as a sphere of creative and innovative life-affirming smileforyou and personal fulfillment in the process of creating qualitatively otherwise humane future.

The spiritual-noosphere-sustainable development can be determined based on the organic combination and interaction of three fundamental areas of knowledge, the subjects of modern human personality: spiritual world; the world of science and the human mind; the logistics of the world of society. Energy spirituality permeate all three of the world constitute a special universal "glue" that propety and unites these worlds into the life and creative unity and economic reality. National management strategy spiritual-noosphere-sustainable development brings to the fore the main economic function of the state – neovagina, whose essence is to creatively coordinating activities of a single power-national centre in line with a productive impact on the economic (spiritual-socio-sustainable) the process of reforming the modern holistic life of Ukrainian society. Understanding and awareness of neovagina as a universal ideal activities to develop the common cause of national revival of the spiritual-noosphere-sustainable business strategy and organizing its implementation suggests that it is deoderizes becomes necessary in defining the value of the integral control function entity in the service of the man and the Ukrainian people.

Keywords: sustainable development, noosphere, spirituality, personality, spiritual-bio-social nature of man, moral values, spiritual-noosphere-sustainable economic development.

Zadorozhnyy G. *Spiritual-Noosphere-Sustainable Development as an Anti-Crisis Strategy for National Restoration.* – P. 10.

In recent decades, greatly developed behind the scenes and operates technos virus that destroys spirituality and morality of the modern one-dimensional intellectual development of man. This devastating virus mankind has suffered, because he withdraws human essence of man, everywhere antidoron creates an atmosphere, directs the intellect to the creation antelucani projects. Analysis of the concepts of noosphere and sustainable development

showed that they have a technocratic nature. All of humanity is sick and the cure for it is first necessary to restore human spirituality.

Ukrainian society can develop and have a humane future only when it ceases to practice the theses of the past, and is trying to develop a new script humane future. For this you need to develop a new discourse of thinking, worldview and development, which may not be productive for the human/mankind, if you come out empty-empty speaking about sustainable development and the dream of the noosphere, the new social-utopian project without understanding that man is primarily a spiritual being. In the new discourse should be based on a different fundamental basis and specificity that would allow a technocratic worldview to enter into the mainstream spirituality of humanity. This allows you to make new luminara science, in which one of the main principles is the interaction of scientific and pokanayevka knowledge, which theoretically allows to reveal the harmony in swepson and almost realsoul-mate holistic harmony economic human re-creations. Without radical change in the paradigm of holistic understanding of the world will only deepen the global crisis, which has already become a crisis of the labyrinth, because to find a way out of this crisis of the maze can not by definition traditional mechanical-materialistic science with its dialectical marclovani all life method.

New gettisbury strategy should be dragonvale-saving national (and global) strategy spiritual-of noosphere-sus-

tainable economic development, the main contours already present in the scientific developments Carasso interdisciplinary methodological school of research management. In the article the new methodological approaches regarding the development of such a strategy with the wide use of the method trialectic.

Keywords: strategy spiritual-noosphere-sustainable economic development, personality, spiritual-bio-social nature of man, sustainable development, noosphere, humanity, srealectica, neoderizes.

Zhavoronok A. *Problems of Improvement of the Banking Credit Mechanism as a Means of Stimulating the Development of the Credit Service Market in Ukraine.* – P. 196.

The article investigates the basis of the problem of bank lending. It is determined that with the increase in the volume of loans extended, the number of non-repayable loans to borrowers increases, which in turn leads to a shortage of cash resources and as a consequence affects the level of interest rates on loans. It is stated that one of the reasons for the increase in credit rates is the attraction of expensive resources. It is proposed to control these risks to commercial banks of Ukraine, which will ensure the quality of the loan portfolio. Also, a significant problem in the field of bank lending is the lack of legislative support for its implementation.

Keywords: credit, credit relations, credit policy, credit services market, bank lending.